

*Oorspronkelijk gepubliceerd in het boek
"90 Jaar Titus Brandsmalyceum" (2013)*

90 jaar Titus – een beknopte historie

Eerst een stukje voorgeschiedenis.

Het is tegenwoordig nauwelijks meer voorstelbaar, hoe uitzonderlijk deelname aan het voortgezet onderwijs 90 jaar geleden was, zeker buiten de grote steden. We beperken ons hier tot Brabant.

Gymnasia vond men vóór 1900 in drie plaatsen: Breda, 's-Hertogenbosch en Eindhoven. De eerste twee werden gefinancierd door de gemeenten; de laatste – in 1898 begonnen met 10 leerlingen - door de paters Augustijnen. Deze kleine gymnasia waren de enige scholen die rechtstreeks toegang gaven tot een universitaire studie. Daarnaast bestond in Brabant een aantal klein-seminaries. Ze gaven een gymnasiumopleiding, maar dienden als vooropleiding voor een priesteropleiding. In Oost-Brabant: Megen, Heeswijk, Uden, Boxtel, Vught, Sint-Oedenrode, Sint-Michielsgestel.

HBS-en waren ingevoerd in 1963 door de wet-Thorbecke. De overheid heeft een groot aantal "Rijks-HBS"-en gesticht, in Brabant vijf: in 's-Hertogenbosch, Tilburg, Breda, Bergen op Zoom en Helmond; in 1909 volgde de gemeente-HBS in Eindhoven. HBS-en waren bedoeld als eindonderwijs; stap voor stap kregen geslaagden van de HBS ook het recht om aan universiteiten verder te studeren. Een leerling buiten de genoemde steden moest reizen of bij een gezin in de kost gaan.

Beide schooltypes werden tot 1917 door de overheid alleen gefinancierd wanneer het ging om openbaar onderwijs.

Pas in 1917 werden openbaar en 'bijzonder' (op katholieke of protestante grondslag, later ook algemeen bijzonder onderwijs) voortgezet onderwijs financieel gezien gelijkgesteld. Het ministerie van onderwijs ging nu bijzonder onderwijs (grotendeels) betalen – wanneer de vooruitzichten als positief beoordeeld werden én het binnen de begroting het ministerie haalbaar was. Een duidelijke rem was bv. de 'stop-wet' van 1921 (herhaald in 1923 en 1924), die bepaalde dat Gymnasia en HBS-en die na 1921 waren gesticht voorlopig geen subsidie kregen.

Noot: Bijzondere scholen voor Lager onderwijs werd vanaf 1920 door de overheid betaald. Het ULO (Uitgebreid Lager Onderwijs) viel daar ook onder.

Door de financiële gelijkstelling van openbaar en bijzonder onderwijs werd het stichten van scholen eerder haalbaar.

Intussen (en mede daardoor) steeg de belangstelling voor voortgezet onderwijs. Heel langzaam werd het voor meer gezinnen mogelijk dat een of meer van hun kinderen "doorleerden" en niet zo snel mogelijk aan het werk gingen en zo bijdroegen aan het gezinsinkomen.

Ook in Brabant ontstonden in deze jaren initiatieven tot stichting van HBS-en, gymnasia en Ilycea. De Vereniging OMO – Ons Middelbaar Onderwijs in Noord-Brabant – werd in 1916 opgericht; zij heeft vanaf die tijd een aantal middelbare scholen gesticht.

De paters Karmelieten – die sinds 1890 een kleinseminarie in Zenderen (bij Almelo) hadden, dat vanaf 1897 ook leerlingen zonder aspiraties om priester te worden opnam – onderzochten nu de mogelijkheden voor stichting van nieuwe scholen; men dacht aan Oss, en later ook aan Oldenzaal.

Een HBS in Oss

De Karmelieten hadden zich in 1890 in Oss gevestigd, met een klooster en een kerk in de Molenstraat, "over het spoor". Uitbreiding van de activiteiten met een school in Oss werd nu overwogen.

Al vóór de Eerste Wereldoorlog hadden de paters bij de bisschop van 's-Hertogenbosch plannen ingediend om een katholieke Hogere Burger School (HBS) op te richten in Oss; deze gaf er op 14 oktober 1913 toestemming voor. Door het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog kwam het er toen niet

van. Wel werd in september 1919 een Handelsdagschool opgericht, als voortzetting van de in 1908 gestichte avondcursus van de middenstandsvereniging “De Hanze”; het bestuur van De Hanze werd ook bestuur van de Handelsdagschool. Het ministerie bleek bereid, de school te subsidiëren. 18 leerlingen werden ingeschreven. De school was gevestigd in de Villa “Josina” aan de Molenstraat. Men bleef ijveren voor toevoeging van een HBS. In 1921 heeft “De Hanze” nog enige tijd contact gehad met het Brabantse schoolbestuur O.M.O. Dit bestuur wilde wel meewerken aan de oprichting van een HBS, maar dan moest de Mulo St. Jan van de Fraters worden opgeheven. Dat was voor de Ossenaren niet acceptabel.

Uiteindelijk werd in september 1923 door de paters Karmelieten het Carmelcollege in Oss gestart (het gelijknamige schoolbestuur Stichting Carmelcollege was op 30 mei 1922 te Berghem bij notaris Bijvoet officieel opgericht), in de villa “Josina”.

Vooruitlopend op de start werd de Handelsdagschool al in 1922 aan de paters overgedragen.

De villa was gebouwd rond 1870 en was van oorsprong bezit van de margarinefabrikant Jan Jurgens (Johannes Arnoldus, 1835-1913) en zijn echtgenote Josina Jansen, die bij testament de villa nalieten aan de paters Karmelieten. Voorwaarde bij de schenking was de oprichting van een school.

Het terrein van de villa besloeg (inclusief een zeer grote tuin) bijna 2 hectare – een groot voordeel voor latere uitbreidingen van de school. Op initiatief van pater Titus Brandsma was er in 1921 in de villa ook een Openbare Leeszaal gevestigd – ‘openbaar’, dat wil zeggen: voor ieder toegankelijk.

De villa op een ansicht, die in 1903 is verzonden.

In 1923 startte dus de HBS, met één klas van 36 leerlingen. De school kende alleen een HBS-B afdeling, zeer nauw verbonden met de Handelsdagschool die bleef bestaan; er werden alleen jongens toegelaten. Het eerste jaar zaten de leerlingen van Handelsdagschool en HBS bij elkaar. Na het eerste jaar werd de splitsing gemaakt tussen de twee schooltypen.

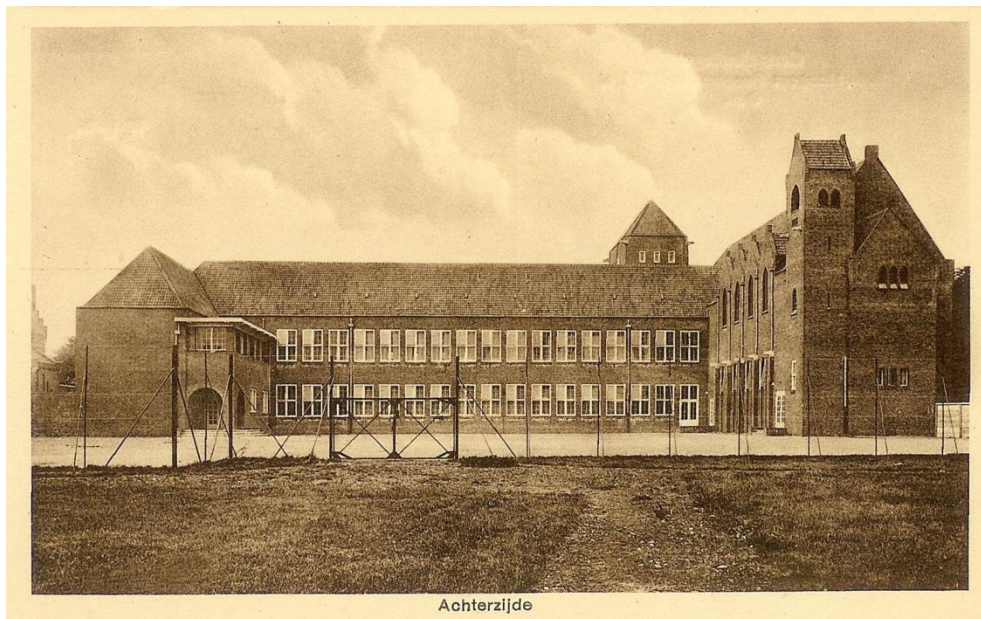
Het Ministerie van Onderwijs gaf dan wel toestemming tot de start, maar ‘mede gelet op de krappe overheidsfinanciën’ werd besloten, de HBS voorlopig niet te subsidiëren. De gemeente Oss heeft (met andere instanties) grote sommen bijgedragen om de school toch mogelijk te maken.

In 1927 kwamen de eerste drie geslaagden HBS-B van school af: G. van Dijk, N. Ploegmakers (zoon van de burgemeester) en G. Vemer. Eén leerling haalde het examen niet.

In 1926 (30 juli) kende het ministerie subsidie aan de HBS toe – merkwaardigerwijze per 1 januari 1926! -, op voorwaarde dat de Handelsdagschool per 1 augustus werd opgeheven. De HBS verkreeg geen HBS-A afdeling in ruil voor deze opheffing. De HBS-A afdeling werd pas in 1940 toegekend.

Het schoolgebouw op een oude ansicht.
De villa (links) is buiten beeld gehouden, maar de toegangspoort ervan is wel zichtbaar.

Achterzijde Carmelcollege Oss, kort na de voltooiing van de nieuwbouw in 1928.
NB: De lokalengang aan de linkerkzijde van de foto is in 1952-53 uitgebreid met zes lokalen, en daarna (1953-1954) is aan de voorzijde een aula gebouwd, en aan de achterzijde zijn de kapel en de gymzaal vergroot..
(fotomapje uitgeverij Brinio, collectie TBL).

Een eigen schoolgebouw.

Men voorzag, dat de villa snel te klein zou worden voor de HBS. Reeds in oktober 1926 was het ontwerp voor een nieuw schoolgebouw, naast de villa, gereed. De Nijmeegse architect Joh. Zwanikken had de tekeningen gemaakt voor deze school, en voor het Carmelcollege in Oldenzaal.

In april 1928 was de nieuwbouw klaar. Het vormt nog altijd de basis voor de school, al zijn er intussen vele uitbreidingen toegevoegd; daarover op volgende pagina's meer.

De inzegening van het nieuwe gebouw geschiedde op 16 juli 1928 door mgr. Constant Jurgens, een familielid van de schenker van de villa en het terrein.

Inzegening van het schoolgebouw door mgr. Constant Jurgens

(collectie Streekarchief Oss)

Titus Brandsma.

De drijvende kracht achter vele activiteiten was pater Titus Brandsma.

Titus Brandsma is op 23 februari 1881 in Friesland geboren als Anno Sjoerd Brandsma, in een gehucht in de buurt van Bolsward. Hij ging op 11-jarige leeftijd naar Megen, waar toen een Gymnasium van de paters Franciscanen was (in het gebouw dat nu Acropolis heet). Daarna trad hij in september 1898 in bij de Karmelieten in Boxmeer, en nam de kloosternaam Titus aan. In 1902 verhuisde het studiehuis van de Karmelieten naar het klooster dat de Karmelieten sinds 1890 in Oss gebouwd hadden, in de Molenstraat, en zo kwam Titus daar ook. Na een verdere studie in Rome keerde hij in 1909 terug in Oss, en woonde er sindsdien veertien jaar: hij doceerde er filosofie. In Oss heeft hij tevens een leeszaal/bibliotheek opgericht (1921, gevestigd in de Villa Josina) en heeft ook de regionale krant 'De Stad Oss' nieuw leven ingeblazen, als nieuwe hoofdredacteur. Verder heeft hij mede het initiatief genomen tot de stichting van het Carmelcollege, eveneens in de Villa Josina in Oss, en het Twents Carmel Lyceum in Oldenzaal, beide in 1923.

In 1912, op 31-jarige leeftijd, werd hij lid van het hoofdbestuur van de Nederlandse Karmelprovincie; hij bleef dat tot zijn dood in 1942. De leden van het hoofdbestuur waren tevens bestuursleden van de Stichting Carmelcollege, het schoolbestuur van de twee scholen.

In 1923 werd de Katholieke Universiteit in Nijmegen opgericht. Titus Brandsma werd daar in dat jaar hoogleraar filosofie en mystieke theologie, later (1932-1933) ook rector magnificus.

We volgen de levensloop van pater Titus verder, tot zijn dood in 1942.

Titus werd in 1925 voorzitter van de pas opgerichte bond van besturen van RK-scholen voor voortgezet onderwijs, en sinds 1935 was hij ook geestelijk adviseur van de Katholieke Dagbladpers in

Nederland. Toen in 1941 de Duitse bezetter de Nederlandse pers dwong om advertenties van de NSB op te nemen, bezocht Titus alle katholieke dagbladen. Tijdens zijn rondgang probeerde hij deze te overtuigen dat NSB-advertenties principieel niet geplaatst konden worden. Zoals te verwachten was werd zijn rondgang door de bezetter ervaren als een daad van openlijk verzet. Op 19 januari 1942 werd Titus Brandsma in het klooster te Nijmegen gearresteerd en gevangengezet in Scheveningen. Hij werd gedeporteerd naar het concentratiekamp Amersfoort, en daarna naar Dachau. Daar is hij op 26 juli 1942 in de ziekenbarak overleden.

De Molenstraat, ca. 1935. Van rechts naar links: postkantoor, schoolgebouw, villa.

De eerste jaren

In de beginperiode waren verscheidene leraren paters Karmeliet. Het hele schoolbestuur en de gehele dagelijkse leiding bestond uit paters Karmelieten. De katholieke identiteit drukte een groot stempel op het dagelijkse leven van de school. □

De school had na voltooiing van de nieuwbouw in 1928 meer faciliteiten: een eigen kapel, waar dagelijks missen voor alle leerlingen en leraren werden opgedragen, zodat men niet naar de Paterskerk – verderop in de Molenstraat – behoefde te gaan. Bovendien een gymnastiekzaal; een hele verbetering vergeleken met de situatie van de eerste jaren: sport in de tuin van de villa, daarna in de gymzaal van de Lagere school in de Kromstraat, in de zaal van hotel Luijk in de Spoorlaan (als die niet voor een festiviteit in gebruik was), en in de oude Lagere School van de gemeente Oss in de Torenstraat.

Een gedenkwaardig feit is, dat per 1 juli 1928 Frans van de Broek als conciërge/amanuensis werd aangesteld. Met hem startte een familietraditie: Na zijn pensioen in 1967 volgde zijn zoon Willy hem als conciërge op, en na diens vertrek (VUT) in 1988 diens schoonzoon Corné van de Hurk, tot op heden.

Het aantal leerlingen bleef voor huidige begrippen klein. Pas in 1935 werd de grens van 100 leerlingen gepasseerd, en in 1944 de grens van 200 leerlingen.

De school was klein genoeg voor een ‘bezoek’ van pater Titus Brandsma aan alle leerlingen. Antoon de Groot uit Uden (eindexamen 1940) vertelde mij, dat alle leerlingen dan op de gang naast hun lokaal stonden en pater Titus ieder de hand schudde.

In 1939 was er niet meer voldoende plaats in het lokaal waar leerlingen na school konden studeren. De bovenverdieping van de villa Josina werd omgebouwd tot studiezaal.

In 1940 werd het Carmelcollege uitgebreid met een HBS-A afdeling; hier lag de nadruk meer op de talen, aardrijkskunde en geschiedenis, en handelswetenschappen. Ook deze afdeling was alleen toegankelijk voor jongens. De eerste eindexamens HBS-A vonden plaats in 1942.

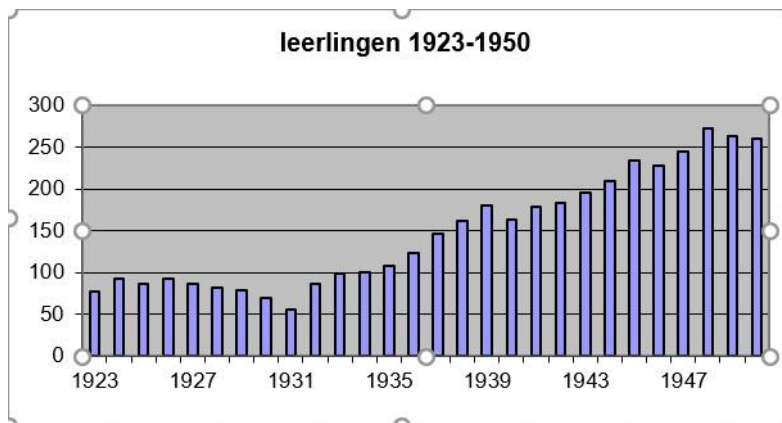
Vele activiteiten buiten de lessen.

Op het Carmelcollege werd degelijk gestudeerd, maar daar bleef het niet bij. Een school die zich beperkt tot het geven van het voorgeschreven onderwijs voldeed niet aan de doelstelling, schrijft men. In het jubileumboek uit 1948 wordt een groot aantal andere activiteiten geschetst.

De school kende godsdienstige verenigingen: een afdeling van de Eucharistische Bond, een Missieclub (de Karmelieten hadden ook een vestiging op Java), een Jong Studenten Beweging.

Verder een zangclub, een Carmel-band (in 1947 de Caramba's geheten), vanaf 1937 een schoolblad de "Carcopost", bij tijd en wijlen toneel, een schaak- en damclub, een Luchtvaartclub, een voetbalclub, een hockeyclub (vanaf 1939), vanaf 1946 een verkennerclub, een leerlingenclub die vanaf 1942 een leerlingenbestuur koos.

Voor een kleine school een indrukwekkend aantal!

De Tweede Wereldoorlog

10 mei 1940: Het Duitse leger valt Nederland binnen. Gedurende de Tweede Wereldoorlog is het schoolleven aanvankelijk "gewoon" doorgegaan. "Gewoon" is natuurlijk maar een relatief begrip in een dergelijke tijd.

De school verliest in september 1941 alle Joodse leerlingen, die op Duits bevel naar het Joods Lyceum (incl. Mulo) in Den Bosch moeten gaan (Papenhulst 7). Deze laatste school sluit 7 april 1943; het trieste vervolg is bekend.

1942-1944: koud in school! Gebrek aan verwarming vanwege kolenschaarste leidde enige malen tot een verlengde vakantie. In 1942 (en later?) haalde conciërge Frans van den Broek iedere dag rond 12 uur stampot en soep bij de fabriek van Zwanenberg, zodat met name de 'buitenleerlingen' voor 15 cent 'bijvoeding' konden krijgen.

Op 15 maart 1940 werden er de gymzaal en enkele lokalen gevorderd waar Nederlandse militairen werden ondergebracht. In februari 1944 werd de gymnastiekzaal in beslag genomen, als Krankenhuislager. Vanaf eind september 1944 werden in de school evacués ingekwartierd, uit de Ooypolder en uit Persingen; en toen deze vertrokken werd de gehele school op 15 november in beslag genomen door geallieerde soldaten. De lessen werden daarom – gedeeltelijk – elders gegeven.

Pas op 4 september 1945 konden de lessen weer geheel in het schoolgebouw gegeven worden.

De leerlingen van de eindexamenklassen hadden uiteraard enigszins onregelmatig les gehad, al was het veel grondiger dan in andere plaatsen in Nederland mogelijk was geweest. Daarom werden de landelijke eindexamens – die direct na de bevrijding op het programma stonden – bij Koninklijk Besluit van 8 juni 1945 geannuleerd. Dat jaar kreeg bijna iedere leerling van de examenklassen in heel Nederland een diploma: De directeur kreeg de bevoegdheid, een schoolexamen af te nemen en aan de leerlingen een getuigschrift uit te reiken dat de leerling na een normaal eindexamen wel/niet/waarschijnlijk het diploma zou zijn uitgereikt.

Gymnasium

Na de oorlog, in 1947, kreeg de school naast de HBS A en B ook een Gymnasium A en B. Oss had inmiddels meer dan 20.000 inwoners en dan mocht een gemeente een openbaar Gymnasium oprichten; de gemeente gaf deze taak echter aan de Karmelieten, zodat ook het Gymnasium een katholieke identiteit kreeg. Opnieuw was bij de start een subsidie van de gemeente nodig: Het ministerie gaf wel toestemming om in 1947 met de Gymnasiumafdeling te beginnen, maar gaf pas subsidie vanaf 1948; de gemeente zorgde voor subsidie in het overgangsjaar. In september 1948 ging het Lyceum dan officieel van start, en kreeg de naam Titus Brandsma-Lyceum. De school had in dat jaar 278 leerlingen. De eerste examens Gymnasium waren in mei 1952.

De school wordt 'gemengd'

Meisjes konden in Oss tot 1947 alleen Mulo-onderwijs volgen; voor Gymnasium (of HBS) moesten ze naar Nijmegen of Den Bosch. De Zusters van Liefde – die in Oss al lager onderwijs en Mulo-onderwijs hadden – vroegen in 1946 de Stichting Carmelcollege, een afdeling HBS voor meisjes op te richten. Dat leidde tot uitgebreid overleg; immers, de meisjes moesten dan wél in een aparte klas geplaatst worden (daar stond de bisschop op). Dat zou lukken als er een klas met minimaal 25 meisjes gevormd kon worden; het werden er 23. En dan nog kon het onbetaalbaar worden: het ministerie betaalde voor bv. 23 meisjes en 37 jongens twee klassen. Een extra klas op eigen kosten formeren? Dan moest de gemeente bereid zijn, de meerkosten te betalen; dat was niet haalbaar. Het plan ging dus niet door: geen meisjes naar de HBS! De zusters stichtten in 1947 een Middelbare Meisjesschool (MMS), waaruit 20 jaar later het Maaslandcollege is ontstaan; in september 1952 droegen zij de school over aan de Vereniging Ons Middelbaar Onderwijs (OMO), die wij in deze kroniek nog vaak tegenkomen.

Meisjes die wilden doorstuderen aan de universiteit waren nog aangewezen op gymnasia in Den Bosch of Nijmegen.

Uiteindelijk werden de eerste meisjes in 1952 toegelaten tot het Gymnasium van het TBL – vanaf de 2^e klas; de 1^e klas dienden zij op de MMS te volgen, en als de overstap naar het Gymnasium niet succesvol was, moesten zij terugkeren naar de MMS.

De toelating vroeg op het TBL – en voor de meisjes – enige aanpassingen: zo waren gemengde pauzes volstrekt niet toegestaan. Hierop werd door een pater streng toezicht gehouden. Overigens werden in 1952 nog niet zoveel meisjes op het Gymnasium toegelaten: 4 in de tweede klas en 8 in de derde klas.

Het TBL stelde de HBS pas open voor meisjes in 1963. In dat jaar werden meisjes ook toegelaten tot de eerste klas van de school, een jaar dat men later brugjaar is gaan noemen.

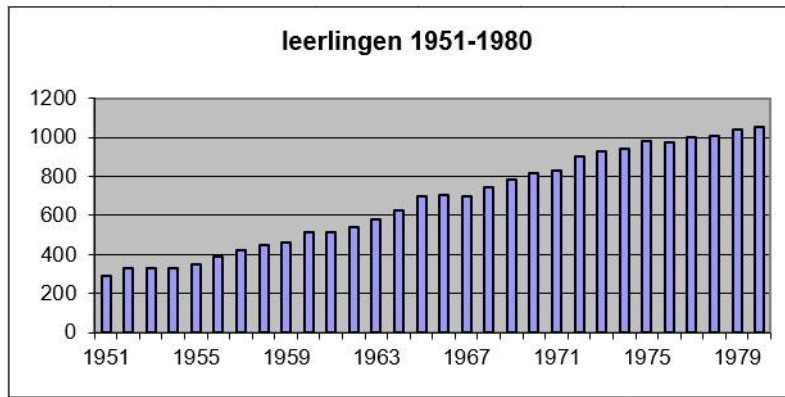
Uitbreiding van de school, 1948-1954.

In 1952 passeerde de school de grens van 300 leerlingen: 330!

In 1952-1953 werd de lokalenvleugel aan de kant van Molenstraat 32 aan de achterkant uitgebreid (Deze uitbreiding is nu nog in de gangen gemarkeerd doordat de vloertegeltjes van de aanbouw een andere tint hebben). Daarna werd in 1953 de villa Josina afgebroken en 'het overblijflokaal' – iets naar achteren – gebouwd; dit kwam in september 1954 gereed.

Bovendien werd het – te kleine – gymlokaal' uitgebreid en van douches voorzien. Daartoe moest de hele achtergevel van gymlokaal én kapel worden gesloopt, met toren en al. Kapel en toren werden tenslotte in dezelfde vorm weer aan de achterkant opgebouwd. Kleurverschil aan de buitengevels verraadt de uitbreiding nog steeds.

Zo was er meer ruimte in de kapel om alle leerlingen te herbergen. Niet-katholieken waren overigens niet verplicht de mis bij te wonen maar moesten daarvoor wel een briefje van de rector hebben.

De school groeit volledig uit zijn voegen, en breidt het gebouw fors uit.

Het leerlingenaantal ging nu echt fors groeien. Veel twaalfjarigen uit gezinnen die tot dan toe het voortgezet onderwijs een stap te ver vonden gingen nu (na het slagen voor een toelatingsexamen) naar het TBL. In 1957 werd de grens van 400 leerlingen gepasseerd, in 1960 waren het er al 512, in 1964: 625.

Begin jaren '60 werd het ministerie toestemming gevraagd voor een forse uitbreiding. Deze kwam tot stand in de jaren 1965-1967.

Het schoolgebouw – dat tot dan toe voornamelijk een lesgebouw was – kreeg een hal en aansluitend een garderobe, een nieuwe ingang, een tweede gymnastiekzaal op poten met eronder een fietsenstalling, en een vleugel van drie lagen lokalen op poten die de binnenplaats grotendeels afsloot. Tijdens de bouw waren klassen gevestigd in een leegstaande winkel naast het TBL, stond er op de binnenplaats een gebouwtje met drie lokalen, en werd in oktober 1965 tegenover de MMS aan de Vianenstraat een forse noodschool geplaatst die klassen van het TBL én van de MMS herbergde.

Na de uitbreiding, in 1967, zaten alle leerlingen weer onder één dak. De school had toen 695 leerlingen. Kort daarna was er weer ruimtegebrek, en werd aan de rand van ons sportveld een barak met zes lokalen geplaatst, die pas in 1994 is gesloopt. De barak was tweedehands; hij kwam van een school in Twente die nieuwbouw had gekregen. De barak was niet populair: dunne wandjes, veel geluidsoverlast, afleiding tijdens de lessen door sportende leerlingen.

1968

In 1968 werd op de school een tijdperk afgesloten: rector pater dr. J. Tiecke ging met pensioen. Hij was in 1935 op de school gekomen als leraar Nederlands, in 1946 de eerste rector geworden van Lyceum De Grundel in Hengelo, en in 1956 teruggekeerd naar het TBL als rector. Zijn afscheid werd groots gevierd, o.a. met een spectaculaire revue die velen zich nog herinneren: “Ontieckelijk”. Het was de start van een reeks revues die onder leiding van Paul Offermans werden opgevoerd.

Het was de laatste pater-rector van het TBL. Hij werd opgevolgd door één der docenten, Toon Jagers. Deze was oud-leerling van de school; hij was na enkele jaren Mulo in Grave op klas III Gymnasium gekomen en deed in 1953 eindexamen. In 1957 was hij alweer terug, als leraar Klassieke talen. Hij had zich al onderscheiden: vele buitenlesactiviteiten steunden op zijn energie, zoals dat voorheen ook door paters was gedaan. In tegenstelling tot de paters - die nogal eens van school wisselden - zou deze oud-leerling van de school vele jaren rector zijn.

In hetzelfde jaar 1968 werd de ‘Mammoetwet’ (de wet op het Voortgezet Onderwijs) ingevoerd in Nederland. Deze hervormde het onderwijs, met nieuwe programma’s en met keuzepakketten in de klassen 4, 5 en 6. Voor het TBL betekende het de invoering van de nieuwe schooltypen HAVO en VWO (Atheneum en Gymnasium), startend met de brugklas in 1968 tot het eerste examen HAVO in 1973 en VWO in 1974.

De Mammoetwet had gevolgen voor de schoolweek. Het aantal te geven lessen daalde volgens deze wet van 35 à 36 tot 32 per week. Daardoor werd de vrije zaterdag mogelijk; (bijna) alle scholen

voerden die in. In de laatste jaren t/m 1973 werd de school op zaterdag nog slechts bevolkt door een slinkend aantal klassen “oude stijl” HBS en Gymnasium en een klein aantal docenten. In dezelfde periode werd in het bedrijfsleven de vijfdaagse werkweek steeds algemener. Het weekend was geboren.

Het jaar 1968 is ook om heel andere redenen een kantelpunt. In het voorjaar van 1968 brak er in Frankrijk een studentenopstand uit, die zich in mei verbreedde tot een bijna algemenestaking. De staking werd door Charles de Gaulle gebroken, maar de vanzelfsprekendheid van het gezag brokkelde af, ook in andere landen.

De Swinging Seventies en daarna.

In de tweede helft van de jaren '60 veranderde de maatschappij. De stakingen van 1968 zijn hiervan een belangrijke uiting. Ook acties als de Twickelactie (1969), een initiatief van de scholengemeenschap Twickel in Hengelo dat landelijk navolging vond, is daar een uiting van – met als actiepunten: een betere uitvoering van de Mammoetwet en meer democratie in het onderwijs.

De jaren '70 kan men voor het TBL met recht de revolutiejaren noemen. Veel leerlingen waren betrokken bij de oprichting van een beweging die zich ontwikkelde tot de SP. Voor de poort van de school werden ‘revolutionaire blaadjes’ uitgedeeld (de “Vonkjes”).

Op meer gebieden waren de nieuwe tijden merkbaar. Een grote groep leerlingen van de hogere klassen stelde de aanwezigheidsplicht in de lessen ter discussie (“vrij spijbelen”); men stelde zelfstudie en eigen verantwoordelijkheid voorop.

Veel leerlingen voelden zich betrokken bij de democratiseringsbeweging die in deze jaren heel sterk was. Dit leidde tot het ontstaan van een leerlingenraad. Ook een lerarenoverleg ontstond; opmerkelijk is, dat het niet-onderwijzend personeel daarin nog geen rol had. Het Socialistisch Onderwijs Front (een organisatie die zijn wortels had in Nijmegen) werd actief op het TBL. Niet alleen bij de leerlingen maar ook onder de leraren ontstonden – soms verhitte – discussies. Acties tegen de oorlog in Vietnam werden georganiseerd.

In het voorjaar van 1982 werd op school een Medezeggenschapsraad opgericht; in dezelfde tijd nam de onrust af. Uiteindelijk bleken de leerlingen minder gebruik te maken van de inspraakmogelijkheden die hun werden geboden dan de leerlingen van de jaren '70 voorstonden.

De roep op inspraak vanuit de docenten leidde al eerder tot een verkiezingsreglement voor de benoeming van conrectoren. Naast de zittende conrectoren Johan Botden en Gerard Kuiper stelde de het bestuur in 1969 voor, Jo Crompvoets (reeds enkele jaren brugklasleider) en pater Alex van den Heuvel te benoemen tot conrector – een verrassing, omdat de schoolgrootte slechts recht gaf op drie conrectoren. Na uitgebreide discussies binnen de docenten en met de voorzitter van het schoolbestuur oud-rector Tiecke werd het voorstel – na schriftelijke stemming – uitgevoerd, maar stelde de al bestaande Lerarenraad een reglement tot verkiezing van conrectoren vast dat daarna door de schoolleiding geaccepteerd werd. Het is gebruikt bij verkiezingen voor decanen (Peter Stavenuiter en Roel Bukman), en voor conrectoren (Frans Bruna in 1974 en Wim Thoonen in 1978), en voor laatst in 1984 (conrector Jo van Veggel).

In januari 1978 nam conrector Johan Botden afscheid. Hij was op 6 december 65 jaar geworden en ging met pensioen. Hij was niet alleen “eerste conrector” zoals dat toen heette, maar ook de eerste conrector (sinds 1960) geweest die geen pater was. Hij was streng – vooral: consequent – maar zeer geïnteresseerd in de persoon die hij tegenover zich had – leerling en leraar –, en bij allen zeer geliefd. De hele school vierde het afscheid. Wie in zijn tijd leerling (en leraar) was herinnert zich nog de tik op het ruitje van de deur van het leslokaal met zijn ring: Botden meldde zich.

Johan Botden was ruim 51 jaar eerder tot het Carmelcollege toegelaten: in september 1926 startte hij op klas 2 HBS! Hij had het schoolgebouw nog gebouwd zien worden, in 1927-1928. In 1948 kwam hij terug, als leraar wiskunde.

VWO-HAVO in Oss: twee, later drie scholen.

Intussen was de school weer sterk gegroeid. De aanmeldingsaantallen waren sinds begin jaren '70 veel te groot: het gebouw dreigde alweer veel te klein te worden. In 1970 telde de school 816 leerlingen; in de jaren '80 liep dat op tot boven de 1200. Kleine uitbreidingen van het gebouw kwamen nog tot

stand: Nadat in 1980 de begane grond van de nieuwe lesvleugel was dichtgemaakt met drie extra lokalen, werd enkele jaren later de fietsenstalling onder de tweede gymnastiekzaal vervangen door natuurkundelokalen en een bibliotheek. De kapel werd gymnastiekzaal, voor volleybal; ook vele proefwerken en eindexamens zijn er gemaakt.

Intussen werden in de jaren '70 verschillende plannen gesmeed voor een eigen home voor de leerlingen, op diverse plekken op de binnenplaats. Het resultaat was, dat de studiezaal geheel verbouwd werd tot Recreatieruimte (RR): een ouderwets woord voor een 'eigentijdse' donkere ruimte, vol rook.

In 1967 was de Osse MMS – een schooltype dat in het Mammoetwet-systeem niet voorkwam – omgevormd tot een scholengemeenschap voor Atheneum en HAVO met de naam Maaslandcollege. Ook deze school groeide als kool, zozeer dat in 1975 reeds een dependance nodig was. Aan de Titus Brandsmalaan verrees een noodschool met acht lokalen, die in 1977 uitgebreid en verzelfstandigd werd tot Vincent van Gogh Havo. Deze school telde vier jaar later ook alweer 750 leerlingen.

Overleg tussen scholen

Aanmelding en plaatsing van leerlingen was reeds rond 1970 een groot probleem: Het TBL kreeg veel meer brugklasaanmeldingen dan de school aankon, en het Maaslandcollege had – na een grote aanmelding in 1967 – in sommige jaren niet voldoende aanmeldingen.

Overleg met het schoolbestuur van het Maaslandcollege startte al in 1968, en had begin jaren '70 tot een plaatsingsregeling geleid, waarbij het TBL niet meer dan zes (enkele jaren zeven) brugklassen plaatste. De regeling hield in, dat het TBL in ieder geval broers/zussen van leerlingen plaatste, en kinderen van personeelsleden; daarnaast kandidaten die zowel volgens de CITO-toets als volgens het advies van de basisschool een VWO-advies hadden – velen daarvan gingen immers naar het Gymnasium. Uit de anderen werd geloot; uitgelotenen werden naar het Maaslandcollege verwezen, en later ook naar de afsplitsing van die school, de Vincent van Gogh Havo. Ook het Maaslandcollege lootte kandidaten uit, naar de Vincent van Gogh Havo. Van TBL en Maaslandcollege samen werden in de jaren 1981-1985 jaarlijks zelfs 100 of meer toelaatbare leerlingen niet geplaatst op de school van hun voorkeur. Deze plaatsingsregeling zorgde uiteraard voor veel ongenoegen bij ouders en aspirant-leerlingen; ze bestond tot en met 1988.

Het zal duidelijk zijn, dat het TBL zich koesterde in de grote belangstelling voor de school en anderzijds veel belang had bij de afgesproken plaatsingsregeling die de schoolgrootte binnen de perken – lees: binnen de mogelijkheden van het schoolgebouw en de organisatie – hield.

In februari 1986 startte de school met Open Dagen. Vóór de aanmelding kregen leerlingen en ouders van de basisschool de gelegenheid de school te bezoeken. Dat was toen nieuw op de Osse scholen!

Folders voor nieuwe leerlingen en hun ouders bestonden al langer.

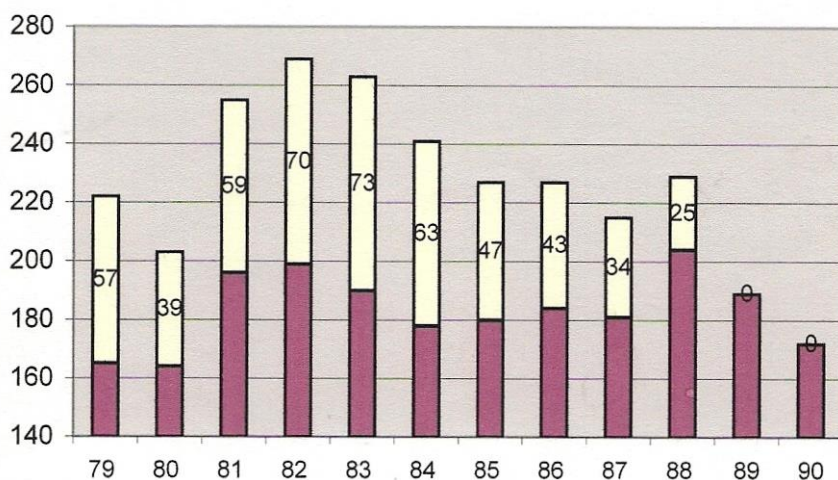
Intussen was er een - jarenlang slepend - overleg tussen de schoolbesturen ontstaan. De geboortegolf van de jaren '70 zou tot een eind komen; het voortgezet onderwijs zou een daling van de aanmeldingen meemaken die de Vincent van Gogh Havo niet zou overleven. De school moest fuseren, maar met welke school of scholen?

Het overleg dat vele jaren duurde zou deze TBL-kroniek te lang maken. Aan het slot van deze TBL-historie staat een aparte kroniek over de Osse scholen. Bijna aan het eind van deze eindeloze rij stappen / overleg / mislukkingen doemde een fusie van het TBL met een MAVO langzaam op.

Het TBL-personeel was van mening dat de school goed was in VWO-HAVO-onderwijs, en onderstreepte dat nog eens: Op 28-29 februari 1989 werd nog een tweedaagse studieconferentie voor het hele personeel in Groesbeek gehouden, waarin het zich onder leiding van een externe gespreksleiders over de gewenste toekomst van de school boog, en zich bijna unaniem uitsprak voor een verkleining van de school. In plaats van de ruim 1200 leerlingen die de school in die jaren telde moest de school streven naar een geleidelijke daling tot 1050 VWO-HAVO-leerlingen. Contacten met de MAVO Edith Stein waren altijd nuttig, maar samenwerking was verre te verkiezen boven fusie.

Het zou al spoedig anders lopen.

toegelaten/doorverwezen BRG TBL

Paars: geplaatst op het TBL.

Wit: doorverwezen naar Maaslandcollege en Vincent van Gogh Havo.

Doorstroom met diploma MAVO en Havo.

De HAVO-gediplomeerden van de Vincent van Gogh Havo die 5 en 6 VWO wilden volgen, verspreidden zich over het Maaslandcollege en het TBL. Het ging om vrij kleine aantallen. Het aantal leerlingen op het TBL was tot 1990 stabiel op ca.1200.

Naast deze toestroom tot de brugklas was intussen een andere stroom ontstaan. De Mammoetwet had gezorgd voor betere mogelijkheden voor examenkandidaten van de zes MAVO's in Oss en omstreken om met een diploma toelating te vragen tot 4 HAVO. Toelaatbaar waren in de jaren 1976-1988 gemiddeld 150 leerlingen per jaar voor de drie HAVO-scholen samen; in percentages: 1976-1980 rond de 30%, dalend tot ruim 20% in 1984-1988. Op het TBL waren dat er jaarlijks gemiddeld 30, op het Maaslandcollege iets meer, op de Vincent van Gogh Havo veel meer.

1989-1991 Drie scholengemeenschappen VWO-HAVO-MAVO komen tot stand.

In heel Nederland nam in de jaren '70 en '80 het aantal 'brede scholen' toe. De term betekende in die tijd nog meestal: VWO-HAVO-MAVO.

Ook in Oss was dat volgens velen gewenst. Het grote aantal leerlingen dat met een MAVO-diploma op zak toelating vroeg en kreeg tot 4 HAVO wees ook al in die richting.

Na overleg dat vele jaren duurde was het zover:

- Per augustus 1989 startte de eerste VWO-HAVO-MAVO-scholengemeenschap in Oss: het Mondriaancollege. Het was gevormd uit de Vincent van Gogh Havo en de Immac-MAVO en kreeg tevens een Atheneum-afdeling. Bovendien was het om een andere reden een nieuw fenomeen binnen het Osse onderwijs: Het was een openbare school. Een katholieke OMO-school en een katholieke Mavoschool maakten samen een openbare school mogelijk.
- Per augustus 1990 volgde het Maaslandcollege, dat fuseerde met een Mavoschool van de Stichting Carmelcollege: de MAVO 'de Pelgrim'.
- Tenslotte was het TBL aan de beurt – zonder jarenlang overleg: de twee overgebleven Carmelscholen TBL en MAVO dr. Edith Stein fuseerden per augustus 1991.

Het (voorgenomen) besluit van het schoolbestuur van de Stichting Carmelcollege tot deze laatste fusie berustte op twee argumenten:

De Stichting Carmelcollege had enkele jaren eerder zijn statuten aangepast. Daarin stond nu het uitgangspunt, dat voor alle scholen gestreefd ging worden naar brede scholengemeenschappen.

Bovendien liepen de brugklasaanmeldingen voor de Edith Stein Mavo in maart 1990 dramatisch terug (van 82 in 1989 tot 34 in 1990; enkele jaren eerder waren het er nog ca.120). Op het TBL was het

aantal aanmeldingen ook al flink gedaald (van 230 in 1988 tot 172 in 1990); dat was daar niet iedereen opgevallen, omdat de doorverwijzing naar de twee andere scholen ervoor zorgde dat het aantal brugklassers nog paste in zes (in 1988 zeven) klassen – al meer dan twintig jaar het ideale aantal. Men was met de daling van de brugklasaanmeldingen ook wel tevreden. Nog in februari 1989 was het personeel het – zoals hierboven al gezegd) eens geworden over een licht dalende schoolgrootte van de bestaande Lyceum-Havoschool.

Het valt te begrijpen, dat het voorgenomen besluit tot fusie op het TBL niet bepaald in goede aarde viel. De ingreep van het bestuur zorgde voor veel protest.

Na een rumoerige tijd stemde de Medezeggenschapsraad van het TBL met de minimaal vereiste meerderheid in met het voornemen tot fusie.

De MAVO dr. Edith Stein in Oss-Zuid was in 1962 opgericht door een nieuw gevormd lokaal schoolbestuur. Dit bestuur droeg deze school - en de in 1967 opgerichte MAVO De Pelgrim - in 1971 over aan de Stichting Carmelcollege. De Edith Stein Mavo had vanaf 1964 een eigen gebouw aan de Bernhardlaan. De school had al enkele jaren een vorm van samenwerking met het TBL.

Over alle overleg in de jaren '70 en '80 om tot scholengemeenschappen VWO-HAVO-MAVO te komen kan eigenlijk een boek geschreven worden. U leest er meer over in een aanhangsel.

U zult zien, dat allerlei plannen uit die lange tijd ook telkens consequenties hadden of konden hebben voor het TBL.

In september 1991 gaat het TBL dus als scholengemeenschap VWO-HAVO-MAVO van start.

1991 - 1995: vier schooljaren, moeilijke tijden.

In september 1991 ging de gefuseerde school van start, met een ongekend aantal leerlingen: 1488. Het gebouw aan de Bernhardlaan was als dependance dus hard nodig. Pas in maart 1995 zaten alle leerlingen onder één dak.

De schoolleiding werd nu met twee conrectoren uitgebreid: de twee leden van de schoolleiding van de Mavo. Wim Heijmans werd plaatsvervangend rector, Peter Paauw werd de vijfde conrector.

Had de school maar de tijd gehad om aan integratie van de twee scholen te werken! Aan elkaar wennen moet zijn tijd hebben. Allerlei kleine en grotere verschillen kwamen snel aan het licht, en gaven aanleiding tot ergernis. Zo schreef een ex-Mavodocent in het Personeelsblad (een weekblad dat in 1991 het licht zag) verbaasd hoeveel lestijd er opgeslokt werd door proefwerkweken; dat leidde weer tot boze reacties van TBL-leraren. En zo waren er veel verschillen in aanpak van de twee scholen. Bovendien kenden veel docenten elkaar niet.

Helaas, een (betrekkelijk) rustige start was de school niet gegeven.

De minister van Onderwijs deed voorstellen voor invoering van Basisvorming, een gedeeltelijke integratie van schooltypen waarbij de scholen in principe zelfstandig konden blijven, maar lesprogramma, lessentabellen, lesmethoden en toetsing op elkaar afgestemd moesten worden in een Schoolwerkplan. De beoogde invoering in 1993 leidde in 1991 landelijk tot een uitgebreid invoeringsprogramma. Het TBL richtte direct een commissie Basisvorming op. Een reeks plenaire vergaderingen en veel sectieoverleg waren het gevolg.

In hetzelfde jaar 1991 verzocht de MAVO St. Jan – die bij de Osse fusieplannen buiten de boot was gevallen – om overleg met het Carmelbestuur. Een Oriënteringsgroep TBL – MAVO St. Jan werd gevormd, in 1992 verbreed tot overleg met de MAVO's in Heesch en Ravenstein. De intentie van het schoolbestuur was om te komen tot één bestuur, en een hechte vorm van samenwerking die te zijner eventueel kon leiden tot een brede scholengemeenschap van VBO tot Gymnasium. Dit alles maakte het overleg over de Basisvorming nog intensiever; de (landelijke) invoering hiervan kwam in 1993. Het overleg over bestuursovername van de MAVO's en samenwerking met het TBL ging door, en schiep onrust op het TBL. Onvrede mondde uit in een bezoek van het bestuur aan de schoolleiding op 23 september, en een plenaire vergadering op 27 september 1993.

Natuurlijk startte de school ook overleg om alle leerlingen op één locatie onder te brengen; in het voorjaar van 1992 begon een Bouwcommissie, in samenwerking met het Bestuursbureau en de gemeente Oss.

Het ministerie had nog meer plannen: Invoering van het Formatiebudgetsysteem. Het ministerie zou niet meer zelf de salarissen vergoeden, maar een genormeerd aantal rekeneenheden beschikbaar stellen. Cursussen! Voorlichting per schoolbestuur, vanaf januari 1992 op school.

De school voelde zich nog eigen baas bij een uitgebreide jubileumviering met alle leerlingen in januari 1992, b.g.v. het 25-jarig jubileum van Jos van Aart, Frans Bruna en André van Zuijlen.

Maar verder was het allemaal teveel ineens, voor iedereen in school.

Schoolleiding.

In juni 1992 kreeg **rector Jagers** rugklachten; hij bleef langdurig thuis, kwam in november nog terug, maar eind oktober 1993 ging hij met langdurig ziekteverlof. Zijn 25-jarig jubileum als rector werd nog gevierd zoals het hoort op het TBL: in januari 1994 een revue, ditmaal in De Lievekamp, en in juni 1994 een mooie theaterdag voor en door leerlingen en een grote reünie (voor alle oud-leerlingen vanaf 1968) in een enorme tent op het sportveld. Hij nam binnen school op 28 juni 1995 afscheid. Op 27 oktober 1995 werd aan Toon Jagers een afscheidszitting en -receptie aangeboden, waarbij vele honderden mensen hun grote waardering kwamen uiten. Tijdens de afscheidszitting spelde de burgemeester hem de tekenen van Officier in de Orde van Oranje-Nassau op, voor zijn vele verdiensten op en met het TBL en bij vele maatschappelijke organisaties. Hij had vanaf 1968 op zeer zorgvuldige wijze met ieder binnen en buiten het TBL contacten onderhouden, tot onze grote tevredenheid; hij kende lange tijd alle leerlingen, én hun ouders. Hij was overigens al sinds 1949 leerling van onze school, en sinds 1957 leraar klassieke talen. Het boek "De TOON van Titus" uit 1993 schetst uitgebreid zijn werk en verdiensten (zie de literatuuropgave aan het eind van deze kroniek).

Begin 1993 kreeg **conrector Jo Cromptvoets** (sinds 1967 belast met de zorg voor de brugklassen) gezondheidsklachten, direct leidende tot operaties in 1993. Hij kwam nog een gedeelte van de week werken, maar na nieuwe operaties in 1994 moest hij daarvan afzien.

In december 1994 ging **conrector Wim Thoonen** met ziekteverlof en kwam dat schooljaar niet meer terug.

De waarneming van de taken van de rector bleek niet eenvoudig. Tussen november 1992 en januari 1996 zijn drie mensen als waarnemer opgetreden: Wim Heijmans vanaf november '92, opnieuw vanaf eind oktober '93 en tenslotte in 1995 tot 8 januari 1996. Van januari t/m 19 september 1994 was Loek Borsboom – 'van buiten' aangetrokken – interim-rector, voor drie dagen per week; het is niet goed bevallen. Vervolgens heeft Theo Witte, conrector van de Carmelschool in Raalte, het rectoraat op tijdelijke basis waargenomen vanaf medio september 1994 tot de zomer van 1995; hij is daarna teruggekeerd naar Raalte. Nog vóór de zomervakantie 1995 heeft het schoolbestuur een oproep in de krant gezet voor een nieuwe rector, te benoemen via een normale sollicitatiecommissie. Met ingang van januari 1996 kon een opvolger van Toon Jagers benoemd worden: Wim Koopman.

Conrectoren, vervangers en jaarcoördinatoren.

Ook bij de conrectoren vele wisselingen, allereerst door het ziekteverlof en daarna vertrek van Jo Cromptvoets en Wim Thoonen. Verder trok Peter Paauw zich op eigen initiatief terug als conrector per 1-8-1995 en werd weer leraar. Na een interne procedure volgde Marij van Deutekom hem op, met andere taken: onderwijszaken, en de leiding over de bovenbouw van HAVO en VWO. De conrectorsfuncties van Jo Cromptvoets en Wim Thoonen werden na hun vertrek opgeheven; per 1-8-1994 hadden zij al speciale taken gekregen in plaats van hun traditionele werk. Zij beiden konden die helaas niet meer uitvoeren.

Uiteraard werd tijdens het ziekteverlof van conrectoren een aantal vervangers aangesteld, op tijdelijke basis; zo waren de regels. Intussen was al enige tijd de invoering van jaarcoördinatoren in gang. Na een studiemiddag voor het hele personeel in april 1993 o.l.v. Luc Rijkschroeff van het KPC startten in dat jaar (als experiment) een coördinator voor de 2e klassen en één voor 3-4-5 HAVO. In augustus 1994 kwamen er nog vier bij: voor de brugklassen, voor 3-4 MAVO, voor 3-4 VWO en voor 5-6

VWO.

De overstap op een systeem van coördinatoren kwam precies op tijd: Ondanks het regelmatig uitvallen van schoolleiders bleef de coördinatie van leerlingbegeleiding in stand.

Personeelsleden.

Ook voor het personeel waren het moeilijke en verwarrende jaren. Bovendien heeft in de jaren na de fusiedatum een aantal personeelsleden moeten vertrekken. Het aantal (vertrekkende) eindexamenkandidaten was extreem hoog nu de school ook een MAVO had, met in dit geval grote aantallen leerlingen in de hogere klassen, en de brugklasaanmeldingen waren teleurstellend. Het aantal leerlingen daalde dus snel, en dat betekende: minder beschikbare lessen en taken. Helaas waren de vertrekkende medewerkers meestal jong.

Een bijzondere schok ging door de school toen bekend werd dat Peter Haars, leraar Engels, op 4 september 1992 plotseling was overleden. Een half jaar later, op 3 maart 1993, overleed André van Zuijlen, leraar Nederlands, terwijl hij zojuist aan een les in de Bernhardlaan was begonnen. Leerlingen en personeel waren in een shock.

Leerlingen.

In het schooljaar 1991-1992 zaten in de dependance in de Bernhardlaan tien Mavoklassen die daar ook in de brugklas waren gekomen, aangevuld met drie middenklassen van het “oude TBL” die enkele dagen per week vanuit de Molenstraat daar les hadden. Het woord “pendelen” heeft toen op het TBL een nieuwe betekenis gekregen. Door een sterk uitstroom van Mavoklassen uit de Edith Stein-tijd moesten in de jaren daarop meer klassen “pendelen”. Dit bevorderde de stemming niet: de betreffende leerlingen voelden zich apart gezet – hoewel de rust in het kleinere gebouw ook zijn goede kanten had.

De grootte van de school.

De fusie had niet de gewenste aantrekkingskracht. Het aantal aanmeldingen voor de brugklassen daalde van 238 (1991) tot 140 (1996). Het totaal aantal leerlingen daalde van 1488 (in 1991) naar 1179 (in 1995). Grote groepen geslaagden gingen van school, kleinere groepen kwam de school binnen.

De gebouwen.

De bouwcommissie was in het voorjaar van 1992 energiek van start gegaan. Wel was duidelijk dat verkoop van het gebouw aan de Bernhardlaan niet voldoende geld zou opleveren voor alle wensen. Van de plannen bleek alleen bouw aan de oostzijde van de TBL-“flat” nog enigszins haalbaar, als ook schoolreserves werden ingezet. Het gebouw aan de Bernhardlaan werd in maart 1993 verkocht, maar de nieuwe eigenaar overlegde nog met de gemeente Oss en de scholen in die straat over een uitgebreider nieuwbouwplan. Tenslotte startte de aanbouw van het TBL in mei 1994, waarbij de “flat” werd vergroot door een laag van drie etages aan te bouwen die op het sportveld uitkijken. In het voorjaar van 1995 is het nieuwe gedeelte opgeleverd, en kon de oude barak – in 1970 vanuit Twente overgeplaatst naar Oss! – gesloopt worden. De “Bernhardlaan” sloot al op 31 mei 1994, mogelijk geworden doordat het leerlingenaantal was gedaald. Voor het eerst sinds het schooljaar 1969-1970 (dus na 25 jaar!) werden alle lessen in één gebouw gegeven, zonder noodlokalen of dependances! De voorzieningen werden bij de aanbouw tevens verbeterd: een nieuw groot muzieklokaal en een royaal lokaal voor het nieuwe vak techniek.

Gemeenschap van scholen Oss – Heesch – Ravenstein “Het Carmelcollege”.

Per 1 januari 1994 nam de Stichting Carmelcollege het bestuur over van de drie MAVO's die in de regio Oss nog bestonden: in Heesch, Ravenstein en de St.Jan in Oss. Tevens werd beslist, een hecht samenwerkingsverband te beginnen van het TBL en deze drie MAVO's; de vier scholen behielden daarbij hun naam. Interim-manager Loek Borsboom regelde de samenwerking op de hem eigen wijze: snel. Na een studiemiddag voor het personeel in februari, en nog vier in maart, april (2x) en juni startte de Gemeenschap van scholen in augustus. Eind januari waren de directeuren van het basisonderwijs al op het TBL voorgelicht over de opzet.

Deze gemeenschap van scholen kende een Directieraad, bestaande uit de vier rectoren/directeuren, en een gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad. Weer meer overleg.

Er werden ook gemeenschappelijke proefwerken ingevoerd op de vier scholen, om te beginnen in de brugklassen.

Schooljaar 1995-1996: een overgangsjaar.

Na het vertrek van Theo Witte werd Wim Heijmans voor de derde keer waarnemend rector, tot begin januari 1996.

Peter Paauw werd weer docent, Marij van Deutekom werd conrector onderwijs (een nieuwe functie), na een korte procedure van een benoemingscommissie. Frans Bruna en Jo van Veggel (en, vanaf januari 1996, Wim Heijmans) gingen verder als conrector. Marij deelde overigens in februari 1996 al mee, dat zij per 1 mei vertrok naar een school in Nijmegen. Eveneens in september 1995 werd Anita O' Connor de nieuwe brugklasleider.

Een kleine revolutie op het TBL was, dat de hele schoolleiding nu beschikte over een computer met printer; tevoren gold dat alleen voor Frans Bruna: rooster en planning vereisten dat al meer dan tien jaar.

Rond 1 juni 1995 was een oproep in de krant geplaatst voor een nieuwe rector. Wim Koopman, hoofd van de Internationale School in Haren (Gr.) werd benoemd, per 1 januari 1996. Hij verhuisde direct naar Oss (en nog wel naar het huis dat Toon Jagers ooit had laten bouwen). Binnen zeer korte tijd ebde de onrust op school weg.

Wel waren er nog genoeg bijzondere klussen te doen.

Er werden al enige tijd cursussen gegeven door het schoolbestuur, vanwege de invoering in 1996 van Lumpsum-bekostiging in het onderwijs – geen rekeneenheden voor de school, maar een som geld waarmee de school beleid mocht maken, maar ook maar moest zien uit te komen.

Bovendien werd er gewerkt aan een subtiel systeem van taakverdeling; voor alle activiteiten werd een aantal werkuren geschat, en dat zou (in 1996) consequenties krijgen voor het aantal uren dat een docent zou geven binnen zijn aanstelling. In feite was het een veel gedetailleerder systeem dan de taakuren die bij de introductie van de Mammoetwet hun intrede hadden gedaan.

Meer onrust bracht de Gemeenschap van scholen die in 1994 van start was gegaan. Er kwam nu een onderzoek naar een brugperiode HAVO-VWO, ook te realiseren op de MAVO's in Heesch en Ravenstein, en op de MAVO St. Jan. Een plenaire vergadering in november 1995 leidde al tot contact van een actiecomité met Wim Koopman voordat hij in functie was.

Met een zitting en een grote afscheidsreceptie nam Toon Jagers afscheid op 27 oktober 1995, in aanwezigheid van zijn zojuist benoemde opvolger Wim Koopman. Daarover is hierboven al gesproken.

Jo Cromptvoets en Wim Thoonen namen afscheid met een zitting en een grote receptie op 22 maart 1996. Op de zitting verleende de burgemeester Jo Cromptvoets een onderscheiding: ridder in de orde van Oranje-Nassau. Jo Cromptvoets had gedurende decennia, vanaf de start van de Mammoetwet in 1968 (en al het jaar ervoor), als brugklasleider contacten onderhouden met alle basisscholen, met alle brugklassers en zeer veel ouders. Hij had oprechte aandacht voor elke leerling en collega. Dat maakte hem zeer geliefd en door zijn handelen was hij een rolmodel voor iedereen die werkzaam is op het TBL.

Wim Thoonen was vanaf 1978 de man van de HAVO-afdeling geweest, en van de p.r. Wim nam ook het initiatief tot uitgave van een contactblad van ouders van leerlingen: 'Rondje plus', verschenen vanaf juni 1994; het werd aan iedere ouder toegestuurd.

De onrust steeg weer in maart 1996: het aantal aanmeldingen voor de brugklas was lager dan ooit: 140. De Gymnasium-voorlichtingsavond die eind januari was gehouden, als aanvulling op de Open Dag, had nog geen effect gehad.

Onderwijszaken.

Intussen stond de school onderwijskundig gezien niet stil.

Al enkele jaren eerder was het plan opgekomen, muziek en tekenen als eindexamenvakken in te voeren op HAVO en VWO. De invoering startte in 1995-1997 (examen) op het HAVO, en op het VWO in 2000-2002 (examen).

In 1994 bracht de sectie Grieks en Latijn het idee naar voren, in het brugjaar aparte

Gymnasiumklassen te starten. Het leidde in 1994-1995 tot een werkgroep; de invoering vond tenslotte plaats in augustus 1997.

Op advies van Wim Koopman werd direct de introductie van een nieuw extra-vak voorbereid: Fast Lane English, voor leerlingen van 5 en 6VWO die een grondige opleiding Engels wilden volgen, leidend tot het International Baccalaureate English B. In 1996 zou dit tweejarige vak starten, en het eerste examen vond plaats in 1998.

Nogmaals de schoolleiding.

Begin mei 1996 moest Wim Heijmans met ziekteverlof gaan. De vele zorgen van de laatste vier jaren, ook en vooral tijdens de perioden waarin hij het rectoraat waarnam, hadden helaas hun tol geëist. We hadden hem juist gegund, met minder zorgen verder te werken nu een nieuwe rector begonnen was. Vervanging van Wim Heijmans was pas in december enigszins mogelijk: door 5 vervangers.

Aan het eind van diezelfde maand benoemde het bestuur op voordracht van een benoemingscommissie een externe kandidaat, Irma van Nieuwenhuijsen tot conrector, met als takenpakket onderwijs en leiding van de bovenbouw VWO en HAVO; zij werd per 1 augustus 1996 de opvolger van Marij van Deutekom. Voor MAVO-zaken (klas 3 en 4) was Theo van Welie de verantwoordelijke.

1996-2000: Herstel, en perspectieven voor de toekomst.

De nieuwe conrector-onderwijs (per 1 augustus 1996) Irma van Nieuwenhuijsen kwam op een bijzonder moment: **de aangekondigde invoering van De Tweede Fase op VWO en HAVO** vereiste grondige voorbereiding. Zij vroeg direct om ideeën: Hoe kunnen wij (meer) zelfstandig werken van leerlingen bevorderen? Eveneens in september lag het boekje “2^e Fase in vraag en antwoord” in de postvakjes.

In de jaren 1996-1999 werd de invoering van de nieuw bovenbouw HAVO en VWO (1999) uitgebreid voorbereid, vakinhoudelijk en schoolorganisatorisch. Nieuwe lessentabellen moesten worden gemaakt, en voor alle vakken moesten nieuwe methodes worden gekozen.

Groepen van 10 mentoren gingen op cursus leerlingbegeleiding – ‘noodzakelijke bijscholing’ noemde Wim Koopman het in het Personeelsblad.

In december 1996 startten functioneringsgesprekken op grote schaal, na een kleine start in 1994/5.

Intussen ging de traditie van toneelgroepen en culturele wedstrijden voor leerlingen verder. Begin 1997 startte overleg zodat de school zich nog meer kon profileren als cultuurschool.

Plannen om een Gymnasiumbrugklas te beginnen – naast de HV- en MH-stroom – werden afgerond, zodat de leerlingen van groep 8 deze klas konden betrekken bij hun schoolkeuze voor 1997. De Open Dagen, begin 1997, waren drukker bezocht, en positiever beoordeeld door de bezoekers. Dit bleek in maart 1997, bij de aanmelding, te leiden tot 199 nieuwe leerlingen – in 1996 nog 140 ! Onder die 199 aanmeldingen waren er 78 voor de Gymnasiumbrugklas. In de jaren erna bleef de brugklasaanmelding op niveau; in 1999 steeg die zelfs naar 211.

Ook voor klas 2 HAVO en 3 HAVO kreeg de school een reeks aanmeldingen: van de Carmel-MAVO's, die intussen met HV-klassen waren gestart. In 1997 waren het er in totaal 23.

Op allerlei gebied kwamen er nieuwe initiatieven. Een selectie: De Oudercommissie zorgde in 1999 voor het eerste “examenboek”, waarin iedere examenkandidaat een pagina kon “vullen” – sindsdien een traditie. In januari 1997 werd voor het eerst aan groep-8 leerlingen de mogelijkheid geboden, op een middag proeflessen te volgen; sindsdien melden zich daarvoor jaarlijks honderden leerlingen aan. In het schooljaar 1999-2000 kwam het initiatief op om een werkgroep “hoogbegaafdheid” te starten: wat kan de school bieden aan leerlingen met deze kwaliteiten?

In het schooljaar 1999-2000 startte het Tweede Fase-onderwijs op 4 HAVO en 4 VWO, zodat de eerste eindexamens met het nieuwe programma HAVO in 2001 plaatsvonden, en VWO in 2002.

Een kleine revolutie binnen de school vond in augustus 1996 plaats: De baliefunctie van de administratie, die sinds de jaren '60 voor iedereen de zoete inval was en voor Liesbeth Vlied geen bezwaar leek om administratief werk te doen, werd verplaatst naar de hal, naar de verbouwde conciërgeloge.

In juni 1996 was een commissie-gebouw ingesteld, onder leiding van voorzitter Jos IJzermans. Secretaris Wim Langendijk bracht in het Personeelsblad verslag van de installatie van deze commissie onder de kop “Van bouwvallig tot bevallig”, een kop die wel wat dramatisch van toon was; het ging erom, het gebouw geschikt te maken voor de a.s. onderwijsveranderingen, betere accommodatie voor l.o., studieruimtes voor leerlingen, betere overblijfruimtes en centrale ruimtes. Deze nam allereerst contact op het schoolbestuur dat toen nog aanvragen voor verbouwing moest doen bij het ministerie van Onderwijs. Maar intussen had dit ministerie plannen om het economisch eigendom en de uitgaven voor schoolgebouwen over te hevelen naar de gemeenten, die daarvoor extra geld zouden krijgen. Een wetsvoorstel daartoe ging in 1997 in.

De gemeente Oss pakte het serieus aan. Het ICS kreeg opdracht, een leerlingenprognose voor de Oss scholen te maken en om van alle scholen te bezien wat er moest gebeuren om “een adequaat voorzieningenniveau te bereiken”.

Met het ICS-rapport in de hand trok de gemeente in principe geld uit voor verbouwingen. De commissie werkte nu plannen uit voor vernieuwing en uitbreiding van het TBL-gebouw. Het eerste belangrijke resultaat was een verbouwing van de kapel tot mediatheek, op zeer originele wijze, en aansluitend twee extra computerlokalen. In maart 1999 was de aannemer klaar vóór de Open Dag. Het 2^e Faseonderwijs kon nu ook beter van start, in augustus 1999.

De tweede – veel grotere – fase van de verbouwingen liet wat langer op zich wachten; die kwam in 2003-2005 tot stand.

Met de gezondheid van conrector Wim Heijmans ging het niet goed. Nadat hij in mei 1996 met ziekteverlof had moeten gaan, trad herstel niet werkelijk in. Begin 1998 kreeg hij ook nog een ernstig verkeersongeluk. In januari 1999 nam de school afscheid van hem, met een zitting en receptie. Na een periode waarin vervangers taken waarnamen werd eind mei 1998 een nieuwe conrector onderbouw aangesteld: Maria van Hattum. De docenten hadden - voordat de vacature werd vastgesteld - in grote meerderheid gekozen voor een nieuwe conrector onderbouw, en voor de middellange termijn voor een kleinere schoolleiding. De conrectoren Jo van Veggel en Frans Bruna naderden ook de VUT-leeftijd.

Het 75-jarig bestaan.

In 1998 werd het 75-jarig bestaan van het TBL gevierd.

Op 27 juni vond een grote reünie plaats. Net als in 1994 werd met man en macht een enorme tent op het sportveld opgericht om de duizenden oud-leerlingen te kunnen herbergen.

Zoals gebruikelijk werd (in oktober) een revue uitgevoerd, geregisseerd door Paul Offermans (die intussen oud-leraar was) en Jos van Aart.

Op 20 november tenslotte was de officiële lustrumdag, met een eucharistieviering, gezamenlijke lunch en 's-middags een symposium over het vak CKV en over het 2^e Fase-onderwijs.

Nogmaals de conrectoren.

Vanaf het schooljaar 1998-1999 waren er vier conrectoren: Frans Bruna, Maria van Hattum, Irma van Nieuwenhuijsen en Jo van Veggel.

De twee mannen zorgden in september 1999 voor een onaangename en tevens unieke situatie: binnen enkele dagen lagen zij beiden onverwacht in hetzelfde ziekenhuis, in Oss, en kwamen voorlopig niet terug op school. Jo van Veggel had een hartinfarct gekregen en was daardoor lange tijd afwezig; en bij Frans Bruna zou een niersteen worden verwijderd (‘drie dagen ziekenhuis’) maar de vervangende arts kwam ermee in de problemen, zodat Frans pas eind april 2000 weer volledig op school kwam. Wim Koopman en de twee vrouwen regelden het werk en zorgden ook nog mede voor de megafusie die hieronder wordt beschreven. Zij werden uiteraard zeer gesteund door de groep van coördinatoren. Onze sympathieke collega, docent lich.oefening en MAVO-decaan Jan de Laat werd in de loop van 1999 ziek; zijn gezondheid ging snel achteruit; hij overleed op 15 januari 2000.

Jo van Veggel, de conrector die met name de zorg had voor het gebouw – ging met de VUT. Van hem – en tegelijk van Martien van Bragt, de HAVO-decaan – werd in september 2000 op zeer plezierige wijze afscheid genomen.

De scholenformatie in Oss e.o.

Het is nu tijd om verder te gaan met het relaas over de scholenformatie in Oss.

Hiertoe was een nieuwe impuls gegeven door de overheid. Scholen zonder LBO-afdeling zouden in de toekomst op de MAVO alleen nog het D-niveau kunnen aanbieden; het C-niveau werd vervangen door de ‘gemengde leerweg’, met een vakkenpakket van theoretische vakken en een of meer praktijkvakken.

In het voorjaar van 1996 startte bestuurlijk overleg van het Carmelbestuur met de NCB: het bestuur van de LBO-scholen die intussen verenigd waren in één school, het Triascollege. Het Triascollege zei in augustus NEE op een huwelijksaanzoek van ons schoolbestuur.

Daarna richtte het “Trias” zich tot OMO. Op 5 januari 1998 maakten Triascollege, Maaslandcollege en het openbare Mondriaancollege bekend dat ze plannen hadden tot fusie. Het probleem van de gemengde leerweg werd daarbij nadrukkelijk genoemd. De gemeenteraad sprak daarbij duidelijk zijn voorkeur uit voor overdracht van het Mondriaancollege aan OMO. Een maand later werd al gezegd dat het overleg voorspoedig verliep. Maar daarna werd het stiller. Mededeling van januari 1999: OMO en TRIAS-college vergaderen verder. Het overleg werd tenslotte afgebroken.

Eind september 1999 maakte onze rector per brief bekend, dat er een fusie-onderzoek was gestart van het Triascollege met de Stichting Carmelcollege. HAVO en VWO zouden alleen op het TBL aangeboden worden, en de MAVO van het TBL zou verdwijnen.

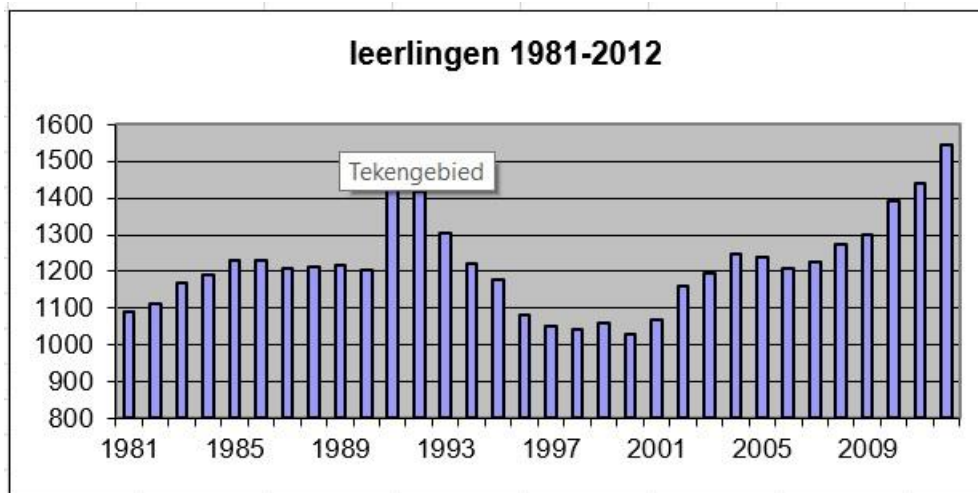
Het overleg ging snel. Op het TBL werd eind oktober nog een personeelsvergadering gehouden, waar een prognose werd overlegd dat het TBL in deze plannen (zonder MAVO-afdeling) nog boven de 1000 leerlingen zou blijven; dat was ongeveer wat in 1989 in Groesbeek door het personeel was gesteld. Deze vergadering stemde bijna unaniem in met de plannen tot fusie.

Na een voorspoedig fusietraject werd het vergezocht dat het schoolbestuur eind jaren '80 voor ogen stond realiteit. In het fusiebesluit van Triascollege, TBL en de drie Carmelmavo's werd opgenomen, dat “de eigen identiteit van alle scholen (binnen de fusieschool) door iedereen zou worden gerespecteerd”.

Op 1 augustus 2000 zou de fusieschool starten, nog zonder naam. Een nieuw hoofdstuk zou beginnen. Een verlies voor het TBL was, dat rector Wim Koopman de nieuwe voorzitter van de centrale directie werd.

Het is bij gelegenheid van dit afscheid gepast om een karakteristiek “Tot slot” van Wim te citeren uit het Personeelsblad van 17 april 1997:

“Ik heb er behoefte aan om iedereen te laten weten, dat we echt op de goede weg zijn met het TBL. We gaan door met een aantal goede zaken uit het verleden, maar we zijn er ons tegelijkertijd van bewust dat de goede oude tijd nooit bestaan heeft. Iedere tijd stelt nu eenmaal andere eisen aan een school en haar medewerkers. Tempora mutantur et nos mutamur in illis, en niemand vraagt of je dat leuk vindt. Het is gewoon zo.” Elders schrijft hij: “Het blijven dus drukke tijden”. Dat was zwak uitgedrukt.

De jaren 2000-2006.

In 2000 werd het bestuur van het Triascollege voor VBO te Oss overgedragen aan de Stichting Carmelcollege om per 1 augustus 2000 de fusie mogelijk te maken van de vier Carmelscholen in Oss-Heesch-Ravenstein en het Triascollege, later gevolgd door Den Bongerd en De Singel; bovendien werd op deze wijze (gemengd) VMBO in Oss mogelijk. De scholengemeenschap kreeg de naam Hooghuis Lyceum.

De MAVO-afdeling (inmiddels VMBO-T) op het TBL verdween weer; de laatste kandidaten deden eindexamen in 2003. Zo kwam een einde aan 41 jaar ULO-MAVO-VMBO-onderwijs, waarvan 29 jaar als Mavo Dr. Edith Stein; de eerste ULO-school in Oss voor jongens én meisjes, die op zijn hoogtepunt – in 1977 – bijna 500 leerlingen telde.

In 1993 schreef Paul Offermans in ‘De TOON van Titus’: “Overheid en bestuur zullen het toejuichen dat de school meegaat met de tijdgeest, de meerderheid van het personeel is op goede gronden tegen de brede schoolgemeenschap.” Voorspellen bleek weer eens moeilijk: Een gevolg van de brede fusie was, dat de MAVO-afdeling van het TBL ging verdwijnen, en het TBL doorging met het VWO-HAVO-onderwijs waarin – zegt datzelfde boek – de kwaliteiten van de school liggen.

We concentreren ons weer op het TBL.

Het TBL ging in augustus 2000 verder als onderdeel van een scholengemeenschap; nog zonder naam: de naam ‘Hooghuis Lyceum’ werd op 23 november bekendgemaakt. Wim Koopman bleef op afstand bij de school betrokken. Maria van Hattum en Irma van Nieuwenhuijsen zorgden voor een unieke situatie: zij werden beiden directeur, een tweehoofdige leiding. Het fenomeen conrector bestond niet in de nieuwe scholengroep; Frans Bruna ging als titulair conrector nog door met zijn werk, op weg naar de VUT in 2002.

Vier onderwerpen uit deze periode breng ik naar voren:

1. Vernieuwing van onderwijs en organisatie.

De beide dames starten een reeks vernieuwingen, gesteund door een rapport van de onderwijsinspectie van mei 2002, waarin staat: “Er is weliswaar gemiddeld voldoende kwaliteit ‘in huis’, maar eigenzinnigheid voert de boventoon. --- Er zijn binnen school genoeg prachtige initiatieven, maar de onderlinge samenhang ontbreekt.” . Zij schrijven verder: In de categorieën leerlingbegeleiding en externe contacten scoren we optimaal. In de categorieën leerstofaanbod en leerlingenzorg scoren we onder de maat. Voor wat betreft het leerstofaanbod is onder andere gekeken naar afwisseling van werkvormen, omgaan met niveauverschillen binnen de klas, etc.

Een studiemiddag met het personeel in september leidt tot een brede onderwijscommissie, waarvoor vrijwilligers gevraagd worden.

Dit leidt tot een project met oud-leerling met Jan van Huijkelom van het APS, mei 2003: ‘Bouwen aan een goede basis’. In gesprekken met leerlingen en collega’s wordt een start gemaakt met het proces dat uiteindelijk moet leiden tot een vruchtbaar vormgegeven basisvorming op het TBL: met wellicht een nieuwe lessentabel, met mogelijk te ontwikkelen leergebieden, met een gezamenlijk geformuleerde visie op een passende didactiek. 14 leraren melden zich, na enkele maanden zijn het er 24. De start wordt gemaakt op een 2-daagse conferentie, gevolgd door een algemene studiemiddag in september.

In 2003-2004 en later wordt aan alle leerlingen van de onderbouw een boekje met Vaardigheden gegeven, dat ook gehanteerd wordt in de lessen; dit mondt uit in een zelfstandigheidsproject in de derde klassen, als voorbereiding op de 2^e Fase. In 2004-2005 wordt dit project gevolgd door een cursus activerend leren in de bovenbouw.

Voor leerlingen die dat nodig hebben start een huiswerkklas.

Een groep gaat de “HAVO -instapklas” nader bezien: Wat is een effectieve pedagogisch-didactische aanpak voor deze leerlingen?

Een langduriger project leidt in 2005 tot H/V-onderbouwklassen (klas 1 en klas 2) met een vernieuwd programma, met leergebieden en meer zelfstandig werken “Expeditie TBL”. In 2006 wordt daarnaast ook traditioneler onderwijs aangeboden: twee typen 1H/V en 2 H/V-klassen. Later zal blijken dat het Expeditie-onderwijs qua aantallen pas echt “aftrek vindt” vanaf 2010: een kwestie van lange adem!

Bij gelegenheid van de opening van een groot deel van de verbouwde school (februari 2005) vindt een symposium “Nieuwe school, nieuw onderwijs” plaats, met workshops.

Daarnaast start per aug. 2001: het werken in teams (groepen leraren die aan meer parallelgroepen lesgeven, eerst nog in de probeerfase: docenten kunnen zich aanmelden. Na een evaluatie in 2005 wordt gekozen voor een verticale structuur die al in de bovenbouw gebruik is (docenten nemen daar immers leerlingen mee van bv. 5VWO naar 6VWO).

Ook gaat de directie spreken met secties in de vorm van sectiefunctioneringsgesprekken.

De teleurstelling is groot, wanneer in 2005, na het voltooiën van de nieuwbouw en de inhoudelijke verbeteringen, de brugklasaanmeldingen fors dalen: van 237 (2004) naar 171 (2005) en 152 (2006). Daarbij dalen de VWO-brugklasaanmeldingen het meest, gedurende vier jaren (2005 t/m 2008). Gesprekken met groepen docenten leveren geen duidelijke diagnose op. Een professioneel bureau voor marktonderzoek wordt ingeschakeld.

Intussen is in het schooljaar 2005-2006 op interne studiedagen ruim aandacht besteed aan ‘betrokkenheid’ en aan ‘werkdruk’.

Ook heeft de schoolleiding de rector van de Carmelschool “De Grundel” in Hengelo uitgenodigd om te komen vertellen, hoe zijn school is omgegaan met een zeer teleurstellende aanmelding; onder leiding van een docent van het TBL is aansluitend gesproken over onze pogingen tot een betere profilering, en hoe het onderzoek eruit gaat zien.

2. Gebouw en inventaris.

In 2000 waren er onder leiding van Jacques Buijssen (financiën) en Jos IJzermans (gebouw) energiek plannen gemaakt en uitgevoerd om het bestaande gebouw te renoveren.

De gangen en lokalen werden opgeknapt: nieuwe plafonds, muren verbeterd en geschilderd, nieuwe verlichting. Ook het meubilair was aan vernieuwing toe: nieuwe leerlingensets in lokalen, in de personeelskamer, in de Recreatieruimte; door het Bestuursbureau werden de (aanzienlijke) kosten voorgefinancierd. De kozijnen aan de buitenkant van de school werden enkele jaren later gerenoveerd en geschilderd. In november 2002 werd de voorzijde van het oude gedeelte belicht met – deels gesponsorde – spots.

Intussen werden grote plannen gemaakt om het schoolgebouw uit te breiden en te moderniseren. Daarover is hierboven al iets gezegd. Intussen was er een fors budget bijeengegaaard: Miljoenen van de gemeente Oss, een deel van het eigen vermogen van de school, en een bedrag dat het schoolbestuur uit eigen vermogen kon beschikbaar stellen; bovendien was het aantal leerlingen gegroeid, waardoor de gemeente nog wat meer kon bijleggen. In 2001 was zo een bedrag van € 3.000.000 beschikbaar, en kon een architect worden aangetrokken – een oud-leerling, Hans Semeijn, van architectenbureau “De Twee Snoeken”.

Er kwamen nog enkele problemen: De plannen leken de drie miljoen te boven te gaan. Bovendien kwamen er nog enkele stoorzenders. Een gemeenteraadslid (tevens medewerker van het Hooghuislyceum) vond het maar weggegooid geld, en bazuinde dat rond. Een wethouder meldde in het Brabants Dagblad (april 2002) dat alleen nieuwbouw de school bij de tijd kon brengen; een oud verhaal: al in de jaren '70 was een makelaar komen informeren of het hele terrein niet te koop was en de school verplaatst kon worden naar het noorden van Oss, bij het gemeentelijk sportpark en de hoogspanningsleiding; toen een subsidie van een aantal miljoenen niet te vinden was, was het toen weer voorbij. Ook nu dreef het verhaal weer over. Een grote uitbreiding van het winkelareaal kwam er dus ook niet.

In de loop van 2002 worden de bouwplannen gedetailleerder.

Nog een hindernis: In een grijs verleden blijkt er ooit een asfaltlaag gelegd te zijn, die de binnenplaats en de het sportveld bedekt. ‘Inpakken’ blijkt voldoende. In december 2002 wordt de formele toestemming voor het aanbesteden van het bouwplan gegeven. De aanbesteding in april 2003 levert een zo gunstige prijs op dat alle onderdelen van de plannen uitgevoerd kunnen worden; de bouw wordt gegund aan de firma Muller (ook oud-leerlingen!). Nadat eindelijk de bestemmingsplanwijziging is afgerond start de bouw op 1 september 2003.

Binnen vier maanden werd een etage gebouwd bovenop de flat die in 1994-1995 was gebouwd. Daarin vonden nieuwe lokalen voor natuurkunde en scheikunde een plaats. Dat leverde weer plaats op voor een nieuw computerlokaal in het oude scheikundelokaal.

In januari 2004 werd een grote staalconstructie op de binnenplaats gemonteerd, voor de nieuwe leerlingenruimte.

Toen die ruimte klaar was werd tot aan de herfstvakantie gewerkt aan het opknappen van de hal, garderobe en de huidige RR.; de natuurkundelokalen aan de zijde van de Carmelietenstraat waren intussen gesloopt.

Ook de administratie werd verplaatst, naar de plaats waar in 1966/67 de personeelskamer was gekomen.

De RR werd verbouwd tot studieruimte.

Tenslotte werd aan de Carmelietenstraat een tweede gymzaal gebouwd, achter de bestaande die in 1966 was gebouwd. Deze kwam in de zomer van 2005 gereed.

Wat een verbeteringen!

We zullen maar niet teveel woorden besteden aan plannen van de gemeente, enkele jaren later, om de nieuwe gymzaal weer af te breken en daar de nieuwe Osse bibliotheek te bouwen. Luchtkasteel!

In september 2005 werd de nieuwbouw officieel geopend. De school is er zeer op vooruitgegaan.

3. Leerlingenaantal.

Intussen was het aantal leerlingen – ondanks een teleurstellende brugklasaanmelding in 2005 – gestegen van 1029 in 2000 tot 1238 in 2005. Dat paste mooi in het vernieuwde gebouw.

De groei was een gevolg van mooie brugklasaanmeldingen in de jaren 2001 t/m 2004:

219 – 250 – 255 – 237.

4. Schoolleiding.

Vanaf augustus 2000 waren Maria van Hattum en Irma van Nieuwenhuijsen samen directeur.

In 2002 nam Frans Bruna als laatste conrector afscheid om met de VUT te gaan, en daarnaast nog taken te verrichten voor de centrale directie van het Hooghuis Lyceum. Hij was 28 jaar eerder als jonge conrector begonnen (rooster en examenzaken, begeleiding 5-6 VWO, personeelszaken).

In december 2001 gaat Irma met zwangerschapsverlof, en keert begin mei 2002 terug. Een dochter: Mira!

In mei 2005 gaat Maria met zwangerschapsverlof, en keert in januari 2006 terug. Twee zonen: Rik en Micha!

In december 2005 deelt Irma mee, dat ze benoemd is tot rector van de Carmelschool in Eindhoven, het Augustinianum, waar Wim Koopman in maart 2006 afscheid neemt.

Maria wordt enig directeur van het TBL, maar deelt op de laatste schooldag van 2006 mee, dat ze rector wordt van het Gemeentelijk Gymnasium in Apeldoorn.

Zo komt op het eerste gezicht een einde aan het vrouwentijdperk. Maar wie de lijst van medewerkers in 2013 bekijkt, ziet dat het aantal vrouwen enorm gegroeid is, tot 77 vrouwen tegen 65 mannen. Misschien kan men dus beter zeggen dat het mantentijdperk langzaam zijn einde nadert. Toen de kroniekschrijver in 1966 als leraar klassieke talen op school kwam, werkten er vijf leraressen, geen enkele vrouw in de schoolleiding, en acht paters (het niet-onderwijzend personeel stond in dat jaar nog apart: drie mannen en vijf vrouwen).

De centrale directie.

We hebben bijna het zicht op de centrale directie van het Hooghuislyceum verloren.

Onze oud-rector Wim Koopman verruilde in de zomer van 2003 de plaats van voorzitter van het Hooghuis Lyceum voor het rectoraat van een school in Eindhoven van een prettig bescheiden formaat, het Augustinianum – ongeveer 950 leerlingen.

Toen hij bijna drie jaar later daar afscheid nam om met de VUT te gaan, werd hij opgevolgd door Irma van Nieuwenhuijsen; maar dat was hierboven al te lezen.

In februari 2004 volgde Harrie Grimmius, rector van de Carmelschool in Emmen, hem op als

voorzitter van de centrale directie van het Hooghuis Lyceum. In 2009 vertrok hij stil om rector te worden op een school elders. Henk Peters nam zijn taak erbij, totdat in 2010 een opvolger aantrad: Jan Rijkers, een bedaardere leider dan Harrie.

Henk Peters kon toen afscheid nemen in december 2010. Hij had veel bereikt in het Osse onderwijs: Concentratie van het beroepsonderwijs tot de grootste VBO-school van Nederland met alle VBO-afdelingen, en daarna – samen met Wim Koopman - samenvoeging tot het Hooghuis Lyceum (vanaf 2008: Het Hooghuis), een school met negen locaties en alle schooltypen. Zelf vond hij dat het wel wat sneller had gekund, maar sommige dingen moeten hun tijd hebben.

2006 tot 2012: het TBL naar hogere kwaliteit.

Ik loop te snel. We gaan terug naar het TBL, in 2006.

In de eerste week van de zomervakantie van 2006 – de week waarin er altijd nog veel te regelen is – vroeg de centrale directie aan Tom Brocks, met onmiddellijke ingang interim-leider van het TBL te worden. Hij was al een aantal jaren locatiedirecteur op het Hooghuis: op VBO-school De Ruivert. Het TBL was ermee gebaat, dat de leiding niet weg zou vallen wanneer Maria van Hattum in september zou vertrekken en er nog geen vaste opvolger zou zijn. Hij zou na de vakantie direct de leiding nemen en zich - samen met Maria - inwerken.

Hij bracht en kreeg een hartelijke start, en ging direct in op de kern van het onderwijswerk: de samenwerking binnen het personeel en de opdracht van goed onderwijs.

In het eerste Personeelsblad staat het zo:

“In mijn openingswoord heb ik beloofd dat ik op zoek ga naar het goede schoolleven op het TBL. Vorige week heb ik het met grote regelmaat gevonden. Het goede schoolleven wordt gekenmerkt door een vanzelfsprekend vertrouwen in de ontwikkeling van kinderen. Hoe wordt relatie, competentie en autonomie pedagogisch vertaald? Het lijkt erop dat het TBL de afgelopen jaren gevangen zit in een hardnekkig oordeel, zo u wil een vooroordeel. En dit alles, terwijl het team de afgelopen jaren sterk is verjongd. Er is een grote onderlinge betrokkenheid onder andere door de vorming van teams. Expeditie TBL is als een belangwekkende onderwijsontwikkeling in gang gezet. De leerlingen zijn gehuisvest in een schitterend gebouw. Er zijn goede beoordelingen van inspectie en de examenresultaten zijn behoorlijk.”

Na drie weken wordt een studiemiddag gehouden. Als inleiding schrijft hij:

“Het is goed om ons te realiseren dat, als we de beste school van Oss willen worden, er een gezamenlijke inspanning moet worden geleverd die verder gaat dan deze middag. Het is aangenaam te constateren dat uitspraken gedaan op een eerdere studiedag (16 mei jl.), aangeven dat er in ieder geval de intentie is om de beste school te willen zijn. Van belang is dat ieder van ons beseft dat hij in zijn rol als docent, teamleider, lid van het oop en schoolleider, invloed heeft en die ook dagelijks kan aanwenden om een nog betere school te worden. Om Titus Brandsma te citeren: “Hoe graag men in een hut zou willen blijven, er zijn ogenblikken van storm die alle hens aan dek roepen.”

Na de studiemiddag lees ik het blad:

“De dagen erna is er nog met regelmaat nagepraat tijdens de pauzes en na de lessen. Het thema dat daarbij met regelmaat aan de orde kwam, was de vraag hoe je ruimte kunt blijven geven aan de autonome professional en tegelijkertijd in gezamenlijkheid kunt optrekken. Hoe weten we met respect voor verschillen eenheid te brengen.”

Daarna stelt hij aan de orde dat er nagedacht moet worden over het onderwijsaanbod.

Dat leidt allereerst tot aanscherping van het aanbod op de VWO-afdeling, vanaf de brugklas, onderstreept door nieuwe namen: *Atheneum masterclass* en *Gymnasium masterclass*.

Uiteindelijk zullen deze leerlingen hun master of Science of hun master of Arts behalen. De (nieuwe) naam sluit dus goed aan bij hun toekomstige ambities.

Ook werd al langer gewerkt aan een kunstklas, SocratOss (een plusprogramma voor begaafden van basisschool en verder) en – al jaren – een musicalgroep.

Daarna wordt in overleg de HAVO -instapklas ingesteld, te beginnen met de eerstvolgende aanmelding voor de brugklas.

Een wezenlijker programmapunt was: “Hoe kunnen we waarborgen dat elke leerling ruimte heeft voor zijn eigen ontwikkeling?” – wezenlijker, maar ook een grotere uitdaging. In de komende jaren komt dit punt steeds dringender op de agenda.

Intussen is een benoemingsadviescommissie voor een nieuwe rector ingesteld. De profielschets die deze opstelt past naar veler mening zozeer op “de interim” Tom Brocks, dat (nu sla ik enkele stappen over) op 1 december bekend kan worden gemaakt dat hij rector wordt, – of blijft, als men wil. (Wanneer precies de titel “rector” opnieuw geïntroduceerd is – in 2006 of iets later -, weet ik niet. Maar het TBL heeft een nieuwe rector, en Tom Brocks is de eerste van de nieuwe generatie rectoren).

In de jaren vanaf 2006 heeft de school – zo is mijn overtuiging – met succes kunnen voortbouwen op de invoering van de teamstructuur in 2001. Rond iedere teamleider werkt een zoveel mogelijk vast team van docenten, die in meer klassen van die afdeling lessen hebben. Uitwerking van onderwijskundige plannen en begeleidingsplannen vindt zoveel mogelijk daar plaats. De teams worden in hoge mate verantwoordelijk.

Een belangrijk punt blijft: aandacht voor elkaar (Iedereen krijgt een functioneringsgesprek), en het intensiveren van de aandacht voor leerlingen en ouders. Het gaat om de relaties onderling. Dat is de essentie van relatiegericht werken.

De rector: “Wat naar mijn idee essentieel is voor een goede arbeidssatisfactie is besef van invloed. Iedereen moet het gevoel hebben dat zijn bijdrage ertoe doet”.

Deze houding wordt zeer snel in Oss en omgeving opgemerkt.

Op een klankbordavond met honderd TBL ouders (november 2007) geven de ouders geven aan dat zij en de leerlingen serieus genomen worden, dat er een betere bereikbaarheid is van mentoren en teamleiders. Ze herkennen dat er meer aandacht is voor zorgleerlingen, en dat er sprake is van een betere begeleiding van al onze leerlingen. Aandacht voor elkaar wordt herkend en gewaardeerd en leidt tot groei, zo blijkt.

Najaar 2008 organiseerde het TBL een eerste lunchbijeenkomst met groep-8 docenten en interne begeleiders. Liefst vijftig deelnemers van meer dan twintig scholen hebben de moeite genomen, deze middag te bezoeken !

Bij de **brugklasaanmelding** in het voorjaar van 2006 kozen nog 152 leerlingen voor het TBL.

In maart 2007 waren het er 199, en in de jaren daarna 256 – 303 – 311 – 280 – 324 – 334.

Men klopt zich echter niet op de borst.

Een jaarlijks thema is de enquête van Elsevier over doorstroming/zittenblijven en eindexamenresultaten. Besproken wordt steeds dat deze punten op het TBL hier en daar wel goed zijn maar dat er nog veel moet verbeteren. Teams werken uit hoe dat te bereiken.

In februari 2010 schrijft de rector n.a.v. deze enquête:

‘Als we dan toch ondermaats presteren dan ligt dat niet aan het instroomniveau van de leerlingen, niet aan de kwaliteit van onze lessen, niet aan de professionaliteit van docenten en uiteraard helemaal niet aan de competenties van de schoolleiding.

Maar wat dan wel?

Het lijkt me dat onze leerlingen aan zet zijn. Uitspraken over de zesjesmentaliteit onderstrepen dat we ook graag willen dat onze leerlingen zich bewust worden van de verantwoordelijkheid die ze moeten nemen. Dat kan en moet geleerd worden. En heus, ze willen wel maar erg veel speelruimte hebben ze niet met een rooster van 32 voorgeschreven lessen. Daar zouden we meer werk van moeten maken. Leerlingen moeten in onder- en bovenbouw de gelegenheid krijgen om zelf keuzes te maken voor die vakken waarvan zij vinden dat ze dat nodig hebben. Dit in combinatie met onze verantwoordelijkheid om bij leerlingen ook aan te geven waarin ze ondersteund moeten worden. Scholen die dit systeem van begeleide tijd (wij kiezen voor jou) en keuzewerkijd (ik mag zelf kiezen) goed georganiseerd hebben scoren in de kwaliteitsonderzoeken aantoonbaar beter. Als voorbeeld: Het Udens college, het Elzendaalcollege in Boxmeer, maar ook het Mondriaancollege. Het zijn scholen die jaar in jaar uit goede resultaten boeken. Dat kunnen wij ook.’

Wordt vervolgd!!

Cultuurprofielschool.

In juni 2011 werd de school – na een uitgebreid onderzoek door een visitatiecommissie – opgenomen in de groep van scholen die het predicaat “cultuurprofielschool” mogen dragen.

Het uitgebreide programma op het gebied van de cultuurvakken, startend in de brugklassen (drie groepen dramalessen) heeft daartoe bijgedragen.

Ook de vele musicals die al vele jaren worden ingestudeerd en opgevoerd spelen een rol. In november 2013 zal de nieuwste productie “Titus, de musical” in de Osse schouwburg worden opgevoerd, bij gelegenheid van het 90-jarig bestaan van de school.

De rector gaat studeren.

Tom Brocks deelt in het najaar van 2012 mee t beginnen aan een anderhalf jaar durende studie.

“Dit schooljaar ga ik in Tilburg aan de Tias Nimbas Business School het programma ‘Master of Management in Education’ volgen. (...)”

Het is werkelijk een prachtige opleiding en het voelt als een voorrecht dat de Carmelstichting en Jan Rijkers (voorzitter centrale directie van Het Hooghuis) mij in de gelegenheid stellen deze opleiding te kunnen volgen. Om de twee weken hebben we twee volle collegedagen waarbij we colleges ontvangen met onderwerpen uit een breed palet maar geordend rondom de thema’s positioneren, organiseren en verantwoorden. De opleiding loopt door tot december 2013. In die tijd is het de bedoeling om met een studielast van 20 uur per week de colleges te doorlopen, drie zogenaamde papers te maken en een masterthesis te schrijven.

In de week dat ik geen college heb, heb ik op de donderdag studieverlof.

Mijn eerste paper is inmiddels geschreven en beoordeeld. Ik heb me verdiept in de strategische herpositionering van het Hooghuis en heb daarvoor vier voorstelbare scenario’s geschreven en in aanvulling daarop heb ik een strategietabel samengesteld.”

Overvloed aan leerlingen.

De goede aanmeldingen deden de school uit zijn voegen barsten.

In het schooljaar 2010 startte **een dependance**, dichtbij, in de Koornstraat. Een leegstaand schoolgebouw. Op gevel staat nog “MAVO St. Jan”, die school van weleer die in de jaren ’80-’90 enige malen een rol speelde bij fusieplannen. De jaarlagen twee en drie krijgen daar één of meer dagen per week les, in 2010 in vijf lokalen, in 2013: zeven.

In het TBL-gebouw werden in het najaar van 2010 **twee collegezalen** ingericht: één op de plaats van het bovendee van de stilteruimte (lang geleden tekenzaal), en één tussen de beide gymzalen. Het dramalokaal werd verplaatst naar een nieuwe ruimte op de zolder die aansluit op de mediatheek.

In 2011 konden de overblijfruimtes de toevloed van leerlingen niet meer aan. De pauzes van onderbouw en bovenbouw werden gescheiden, via een verschillend dagritme.

Weer een noodschool! Het leerlingenaantal groeide maar door. In de herfst van 2012 werden drie noodlokalen geplaatst aan de rand van het sportveld, in de zomer van 2013 nog drie. Oudere medewerkers die de oude noodschool nog hebben meegemaakt zullen de term noodschool nu niet gepast vinden.

Het TBL anno 2013

De school start in augustus 2013 met 1635 leerlingen en 142 medewerkers. Nog nooit vertoond!

Andere zaken komen in een volgende kroniek. Voorspellen is moeilijk.

Een kleine poging, nu ik de personeelsbladen van 2012 en eerder heb gelezen:

- **Onderwijs.** Citaat van de rector: “Het ideaal om uiteindelijk de beste school van Oss te worden kost nog wel vijf jaar. Drie thema’s zullen opgepakt worden om dit te bereiken: reflecteren, leren leren en differentiëren. De concrete uitvoering hiervan zal in elk team specifiek worden opgepakt. We houden daarbij voor ogen, wat onderzoek leert: op scholen die succesvol zijn is er een “verbond” tussen leerlingen en docenten. Leerlingen geven daar aan, dat de docenten veeleisend zijn; ze moeten hard werken. De docenten leggen de lat hoog maar tegelijkertijd zijn ze ook bereid de leerlingen daarin mee te nemen. De docent stimuleert en enthousiasmeert om te presteren en met elkaar wordt het succes gedeeld.”

- **Wat de school drijft.** Citaat van de rector: “Deze week (najaar 2012) ontvingen we thuis allemaal een jubileumuitgave van onze stichting. Stichting Carmelcollege 90 jaar; Op zoek naar de rode draad. Het kan toch niet anders zijn dan dat het gedachtegoed van Titus Brandsma, de bekendste Karmeliet ooit, gebruikt zou worden om te illustreren wat de stichting Carmelcollege drijft. Ik heb ernaar gezocht maar het niet of nauwelijks gevonden. Een gemiste kans maar er is nog volop ruimte om het volgend jaar, als we als TBL 90 jaar bestaan, daar nog volop bij stil te staan.” Waarvan acte!
- **Gebouw.** De gemeente Oss meldt jaarlijks, dat het schoolgebouw in de Koornstraat niet voor eeuwig beschikbaar blijft als TBL-dependance. Wat wordt het alternatief?
- **Fusie?!** In het schooljaar 2013- 2014 gaat Het Hooghuis een fusie uitwerken met het (tot nu toe openbare) Mondriaancollege. Deze school voor VWO-HAVO-MAVO heeft in de vorige schooljaar aangegeven dat het niet meer op eigen kracht verder kan. Met name de VWO-afdeling heeft onvoldoende aantrekkingskracht. Een eerste onderzoek heeft al geleid tot de conclusie dat een fusie met Het Hooghuis mogelijk is. Verder overleg kan gevolgen hebben voor het TBL.

Tenslotte: Het sportveld.

Bij alle veranderingen is één onderdeel van de school nooit wezenlijk veranderd: Het sportveld, de meest zichtbare erfenis van Jan Jurgens. Er waren vele bedreigingen.

Reeds in 1973 wilde de gemeente Oss een flink stuk van het sportveld afknabbelen voor een forse doorgangsweg (tangent) rond het stadscentrum. De schoolraad van het TBL riep een actiecomité in het leven met het motto “Titus in de tang”, het gemeentebestuur was geërgerd. Na langdurige deining ging er eigenlijk niets van de grootte van het veld af; Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant keurden het plan grotendeels af, en begrepen niet waar de gemeente het geld vandaan zou halen.

Een later gemeentebestuur wilde er een park van maken. En nog niet lang geleden (november 2008) presenteerde men een plan voor een winkelcentrum plus torenflat en onder het sportveld een parkeergarage met een mini-sportveld erop (De vier jaar eerder gebouwde tweede sportzaal zou dan weer worden gesloopt!), maar het plan is tot nu toe niet tot uitvoering gekomen – de crisis kwam ertussen, en het sportveld is gebleven.

Toegegeven, de school zelf heeft er kleine stroken afgehaald: voor de uitbreiding van 1994, en voor weer een noodschool (2012 en 2013).

Maar verder blijft het TBL de enige school met een echt eigen sportveld.

Laat het zo blijven!

Frans Bruna

Literatuur.

- dr. Mathias Arts en dr. Johannes van Rooy: Vijf en twintig jaar Middelbaar en Voorbereidend Hoger Onderwijs door de P.P. Carmelieten in Nederland – 1923-1948.
- De TOON van Titus. Tussen verbeelding en no-nonsense. Bundel uit 1993 bij gelegenheid van het 25-jarig rectoraat van Toon Jagers.
- Koningin van het Maasland – MMS Regina Mundi 1947-1967, Maaslandcollege 1967-1987, uitgave van het Maaslandcollege bij gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de school.
- Het cijfermateriaal van de werkgroep Martens – van Dijk – Bruna. Niet gedrukt.
- Het personeelsblad van het TBL, 1991-2013.
- J.L. Firing: Jubileumboek 25 jaar Edith Stein Mavo, 1987.
- J.L. Firing: Einde van een tijdperk: ULO-MAVO-VMBO van 1963 tot 2003, uitgave Hooghuis Lyceum 2003.
- Frans Bruna: Het Hooghuis Lyceum en al zijn voorgangers. De historie in het kort, uitgave Hooghuis Lyceum 2006.

Tenslotte: Het TBL en de andere scholen voor Voortgezet onderwijs in Oss e.o.

Het TBL is steeds intensief betrokken geweest bij de uitbreiding van onderwijsvoorzieningen in Oss e.o. Hierboven is dat al een aantal malen vermeld.

Dat geldt voor het schoolbestuur, maar ook en vooral voor de schoolleiding van het TBL. De schoolleiding heeft daarvan regelmatig verslag uitgebracht aan de medewerkers.

Hier geef ik een uitgebreider overzicht.

1. **Het Titus Brandsmalyceum (verderop: TBL) kreeg zijn naam in 1948**, toen het ministerie officieel toestemming gaf voor toevoeging van een Gymnasiumafdeling aan de bestaande HBS. De viering van het 25-jarig bestaan van het Carmelcollege Oss was daarvoor een goede gelegenheid. Het bleef een jongensschool.
2. **In 1947 was de MMS Regina Mundi gestart**, een meisjesschool met in het eerste jaar 16 leerlingen. Een aanvraag voor een HBS voor meisjes was nog een stap te ver. De Zusters van Liefde droegen de school in 1952 over aan het grote schoolbestuur O.M.O.
3. In dat jaar 1952 werden leerlingen van de MMS die in de eerste klas goede resultaten behaalden toelaatbaar tot klas II (of III) Gymnasium op het TBL. De eerste meisjes gingen Molenstraat 30 binnen! Overigens gold deze mogelijkheid alleen voor de Gymnasiumafdeling; wanneer deze afdeling te hoog gegrepen bleek, moesten ze terug naar de MMS.
4. In 1955 kwam het MMS-gebouw aan de Vianenstraat gereed, geschikt voor maximaal 350 leerlingen. Dat was flink “op de groei”: de school telde op dat moment 138 leerlingen.
5. In 1963 was de belangstelling voor Middelbaar Onderwijs al flink gestegen. Overleg met de MMS leidde tot **toelating van meisjes tot de eerste klas op het TBL**. Nu konden meisjes ook doorstromen naar 2 HBS. Tegelijkertijd diende OMO in overleg met de Stg. Carmelcollege een aanvraag in tot uitbreiding met een HBS.
6. In 1965 waren TBL en MMS uit hun gebouw gegroeid. Op een braakliggend terrein tegenover de MMS werd in hoog tempo een noodschool van 12 lokalen gebouwd. In de jaren '65 – '67 werd dit gebouw gedeeld tussen MMS en TBL. Het TBL huisvestte er de brugklassen.
7. Intussen kwam er antwoord uit “Den Haag”. De aanvraag voor een HBS-afdeling, te verbinden aan de MMS werd in principe goedgekeurd, ingaande september 1967. Maar, schreef het ministerie, een HBS-afdeling voor één jaar was weinig zinvol. Het was beter om dan meteen te starten **met een brugklas Atheneum-HAVO**. De Mammoetwet die dat regelde zou in 1968 worden ingevoerd, maar een groep scholen kon op experimentele basis een jaar eerder beginnen.
8. **In 1967 startte de school aan de Vianenstraat met een nieuwe naam: Maaslandcollege, voor meisjes én jongens**. 200 nieuwe leerlingen werden toegelaten: een toevloed die zich in de jaren erna niet herhaalde.
9. In hetzelfde jaar kwam de nieuwbouw van het TBL gereed. Alle TBL-leerlingen zaten weer onder één dak. De noodschool huisvestte nu alleen nog het Maaslandcollege.
10. In 1968 begon het TBL met een brugklas, en werd zo geleidelijk aan een school voor Gymnasium, Atheneum en HAVO. In hetzelfde jaar vroeg het Maaslandcollege een afdeling Gymnasium aan. Deze aanvraag werd afgewezen, want – zo schreef de minister – de bezetting van de afdeling Gymnasium op het TBL gaf daartoe geen aanleiding. Intussen vroeg het Maaslandcollege uitbreiding van het schoolgebouw aan.
11. In 1972 kwam de uitbreiding van het Maaslandcollege gereed. De school kon nu 950 leerlingen huisvesten! **OMO dacht intussen al aan stichting van een derde school in Oss**: in 1971 namen daarom een optie op een terrein aan de Kortfoortstraat. Daarop is later echter het Golfbad gebouwd.

U zult zeggen: Hoe staat het intussen met andere onderwijsvormen?

Het lager beroepsonderwijs was in deze tijd nog geheel eigenstandig bezig. Men kon slechts dromen van scholengemeenschappen waarin ook het LBO was opgenomen – en het waren er nog weinigen die dat deden. Enkele jaren later, in 1975 kwam minister van Onderwijs J. van Kemenade met zijn Contourennota van toekomstig onderwijs, waarin een vierjarige middenschool voor alle

leerlingen, gevolgd door een bovenschool werd geschetst. Dat was nog toekomstmuziek, zeiden velen toen. Het rapport leidde tot heftige discussies tussen voor- en tegenstanders van de plannen, ook op het TBL.

Hetzelfde gold voor het MAVO, de opvolger van de Mulo. Toch zal in het vervolg blijken dat bij plannen voor een “derde school” in Oss het MAVO langzaamaan binnen het vizier kwam.

We vervolgen onze kroniek.

1. In 1974 verzoekt het OMO-bestuur de minister om plaatsing op het Plan van scholen 1976-1978 van een derde Atheneum/ HAVO -scholengemeenschap in Oss.
2. In 1975 bouwt het Maaslandcollege een dependance aan de Titus Brandsmalaan, die in 1976 al uitgebreid moet worden.
3. In 1976 vraagt het Osse gemeentebestuur om stichting van een openbare VWO-HAVO school. Vier scholen is wat al teveel. Bovendien is de aanmelding op het TBL te groot voor de mogelijkheden, en doorverwijzing van aangemelde leerlingen naar het Maaslandcollege is wel mogelijk maar naar een school van een andere signatuur niet. Het gemeentebestuur accepteert “voorshands” dat de derde school in OMO-school wordt. Het ministerie besluit nu: In 1977 krijgt Oss een derde – zelfstandige – Havoschool.
4. **In september 1977 start de Havoschool en kiest de naam “Vincent van Gogh Havo”.** Een aantal docenten van het Maaslandcollege (in principe de jongeren) kiezen voor overstap naar deze school. De noodschool aan de Titus Brandsmalaan is en blijft de locatie.
5. TBL en Maaslandcollege krijgen alweer ruimtegebrek. In 1979 bouwt het Maaslandcollege lokalen en werkruimten bij. Op het TBL wordt in 1980 de begane grond van “de flat”, tot dan toe open, met uitzicht op het sportveld en op Bergoss, dichtgebouwd; een winst van drie lokalen.
6. **In 1980 doet het bestuur van de St. Antoniusmavo in Heesch een aanvraag voor uitbreiding met een HAVO-afdeling.** Zo zouden er zelfs vier Havoscholen in Oss e.o. komen. Dit leidt tot uitgebreid overleg van de drie besturen OMO, Stichting Carmelcollege en van de MAVO in Heesch. Dit overleg stelt een werkgroep in, bestaande uit Bert Martens (Vincent van Gogh Havo), Gerard van Dijk (Maaslandcollege) en Frans Bruna (TBL) om de nodige cijfers te verschaffen over de te verwachten leerlingstromen naar iedere school in Oss. Zij pakken het grondig aan: zij schrijven alle gemeentehuizen in de wijde omtrek aan over de aantallen 12-jarigen van de komende twaalf jaren, analyseren de leerlingstromen (naar welke scholen gaan basisschoolleerlingen, in en buiten de regio). Er zijn ook vele contacten met basisscholen. Ook de percentages van deelname aan het VWO, HAVO en MAVO worden berekend. De resultaten werden vergeleken met landelijke berekeningen (Bureau Katholiek Onderwijs in den Haag) etc. Op grond daarvan moet de werkgroep bezien, of er herschikking van scholen mogelijk is. De werkgroep zet nog enige jaren haar werk voort, wanneer er weer een nieuw plan geopperd wordt.
7. In 1982 besluit de werkgroep die in 1980 is ingesteld, dat overplaatsing van de Vincent van Gogh Havo naar Heesch mogelijk is, samenvoeging met de St. Antonius Mavo en uitbreiding met een Atheneumafdeling, als TBL en Maaslandcollege zich beperken tot ieder 1025 leerlingen. In 1983 – na bekendmaking van nieuwe bezuinigingen door het ministerie – sneuvelt dit plan. Weliswaar had de Vincent van Gogh Havo in 1981 reeds 750 leerlingen, maar de school zag toch de toekomst somber in. **Het aantal schoolverlaters van de basisscholen was al flink aan het dalen.** In 1984 opperen bestuursleden van het Maaslandcollege nog het idee om de schoolgrootte terug te brengen van 1100 naar 850-800 om op deze wijze de ‘Vincent’ in stand te houden, maar dat stuit op grote weerstand van de docenten.
8. In 1985 trekken het plaatselijk en het algemeen bestuur van OMO de aanvraag tot overplaatsing naar Heesch en uitbreiding van de school met een Atheneum in; en besluiten tot een fusie van Maaslandcollege en Vincent van Gogh Havo, tenzij beide scholen tot een vorm van samenwerking komen dat beide voldoende bestaanszekerheid hebben. In dat geval zou de ‘Vincent’ moeten fuseren met een MAVO. Dit besluit wekt grote beroering onder de

- medewerkers van beide scholen, en bij de OMO-leden (OMO is een vereniging, met leden). De discussie gaat nog bijna twee jaar door; plannen tot samenwerking (of toch fusie?) worden gemaakt en aangevallen.
9. Intussen, ook in 1985, diende de gemeente Oss een nieuwe aanvraag in tot oprichting van een openbare school voor voortgezet onderwijs, ondersteund door een enquête van het ITS. In augustus 1987 besloot de staatssecretaris van Onderwijs, toestemming te geven tot stichting van **een openbare scholengemeenschap VWO-HAVO: zonder MAVO!** Het OMO-bestuur trok zijn fusieplan in. Wethouder van Xanten ging in overleg met de MAVO St. Jan (de grootste MAVO van Oss), om zo toch een openbare school met Mavo te kunnen oprichten. De docenten van de Vincent van Gogh Havo zouden dan een voorkeursbehandeling krijgen bij vacatures op de nieuwe openbare school. Na een jaar gepalaver trad de wethouder in augustus 1988 af.
 10. Het schoolbestuur van TBL, de MAVO Edith Stein en de MAVO De Pelgrim vond het nu ook tijd om het al vele jaren slepende overleg af te ronden. In maart 1987 besloot het tot samenwerking van TBL en de twee MAVO's, uitmondend in een fusie. Na heftige reacties op het TBL werd het plan gewijzigd: De Pelgrim ging na verder overleg naar het Maaslandcollege, de Edith Stein kreeg een samenwerkingsverband met het TBL.
 11. Ook dit was nog niet het einde van alle overleg. De secretaris van het bestuur van OMO, Leo Joosten schreef in het jubileumboek van het Maaslandcollege (1987): "Als ik mijn auto start, loopt hij automatisch naar Oss." (En dan te bedenken, dat OMO bestuur is van tientallen scholen). Het tumult was niet voorbij, het overleg ging door. Een nog niet genoemde Oss MAVO, de Immac-MAVO, kwam in beeld. Deze school – intussen sterk gekrompen – had fusiebesprekingen gevoerd met de LTS St. Willibrordus aan de Spoorlaan in Oss; deze sprongen in 1987 af. De Vincent van Gogh Havo begon uiteraard langzamerhand te voelen voor een overstap naar het openbaar onderwijs.
 12. Om een lang verhaal nu af te ronden: **per 1 augustus 1989 werd de Vincent van Gogh Havo afgesplitst van OMO, en fuseerde met de Immac-MAVO tot de openbare scholengemeenschap Atheneum-HAVO-MAVO Mondriaancollege.** Het noodgebouw aan de Titus Brandsmalaan 1 bleef de plaats van vestiging, in afwachting van nieuwbouw. De gemeente Oss doopte de huisnummers 1 en 2 van de Titus Brandsmalaan uiteraard om tot Mondriaanlaan 1 en 2.
 13. Een gevolg van de stichting van deze openbare school was, dat Maaslandcollege en TBL geen leerlingen meer konden doorverwijzen naar deze school, wanneer het aanbod te groot zou zijn.
 14. Deze situatie deed zich niet voor. De stichting van 1 scholengemeenschap met MAVO bracht een sneeuwbal effect teweeg. **Het Maaslandcollege** kende in 1989 een forse daling in de brugklasaanmeldingen en fuseerde in 1990 met de Carmelschool MAVO de Pelgrim. **Het TBL** had in 1990 een kleinere daling in de aanmeldingen en de collega-school Mavo dr. Edith Stein een zeer sterke daling; de twee scholen fuseerden in 1991 – maar dat wist u al.
 15. **Na twee decennia overleg waren er in Oss drie scholengemeenschappen VWO-HAVO-MAVO.**
 16. In de jaren erna kwamen alle andere scholen voor voortgezet onderwijs in Oss e.o. in beeld. Dit leest u hierboven in het kort, in de TBL-historie.
 17. En nu, in 2013, is er sprake van een komende fusie van het Mondriaancollege met Het Hooghuis.

Frans Bruna

november 2013

Met enige verbeteringen

juli 2021

